

საქართველოს მეცნიერებათა აკადემია

ACADEMY OF SCIENCES OF GEORGIA

АКАДЕМИЯ НАУК ГРУЗИИ

ცენტრალური სამეცნიერო ბიბლიოთეკა

CENTRAL SCIENTIFIC LIBRARY

ЦЕНТРАЛЬНАЯ НАУЧНАЯ БИБЛИОТЕКА

ბიობიბლიოგრაფიული სერია „ქართველ მეცნიერები“

Biobibliographical Series „Georgian Scholars“

Биобиблиографическая серия „Грузинские
ученые“

ივლილი სხვა
სამეცნიერო უბიბლიოგრაფიული
სამეცნიერო სერიების
ყ. გ. მკ
2007. 8

Irakli PAGAVA

(1918–1988)

Biobibliography

Ираклий

Караманович

ПАГАВА

(1918–1988)

Биобиблиография

* Metsniereba * Tbilisi

* Мецниереба * Тбилиси

2006

იზაკლი
უაღკა

(1918-1988)

ბიბლიოთეკის

გამომცემლობა * მეცნიერება *
თბილისი

2006

გამორჩენილი ქართველი პედიატრის, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის, მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწის, პროფესორ ირაკლი ფალავას ბიობიბლიოგრაფიაში თავმოყრილია 1941-2002 წლების მასალა: სამეცნიერო შრომები, სამეცნიერო-პოპულარული სტატიები, მისი რედაქციით გამოცემული შრომები და ლიტერატურა მის შესახებ.

მასალა განლაგებულია ქრონოლოგიურ-ანბანური რიგით. ბიობიბლიოგრაფიას წინ უძღვის ი. ფალავას სამეცნიერო-პედაგოგიური და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის მოკლე მიმოხილვა, ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ძირითადი თარიღები. ერთის ძირითად შრომათა და სახელთა ანბანური საძიებლები.

The biobibliography of the known Georgian pediatrician, a corresponding member of Georgian Academy of Sciences I. Pagava covers the period of 1941-2002: scientific works, popular scientific papers, works edited by him and literature about him.

The material is listed by years in alphabetical order. The brief review of I. Pagava's scientific-pedagogical and public work, the major dates of his life and activities are presented before the biobibliography itself. The index of principal works as well as the nominal index, both in alphabetic order are annexed.

В биобиблиографию известного грузинского педиатра, члена-корреспондента АН ГССР, заслуженного деятеля науки, профессора И.К. Пагава включены материалы 1941-2002 годов: научные труды, научно-популярные статьи, труды, вышедшие под его редакцией, литература о нем.

Материал расположен в хронологическо-алфавитном порядке. К биобиблиографии предпослан краткий обзор научно-педагогической и общественной деятельности ученого, основные даты жизни и деятельности. Прилагаются указатели: именной и основных трудов.

ბიობიბლიოგრაფიული სერიის მთავარი სარედაქციო კოლეგია: †ა. აფაქიძე (მთ. რედ.), ჯ. ლომინაძე, ე. გამყრელიძე, მ. სალუკვაძე, გ. გველესიანი, მ. ზაალიშვილი, თ. ონიანი, ო. ნათიშვილი, გ. თევზაძე, რ. მეტრეველი, გ. ციციშვილი, ნ. ფირცხალავა (მდივანი).

მემღებელი: ი. ფალავა

რედაქტორები: თ. ონიანი, ნ. ფირცხალავა

ბიბლიოგრაფიული რედაქტორი: ი. დუდუჩავა

The main editorial board of the biobibliographic series: †A. Apakidze (editor-in-chief), D. Lominadze, Ir. Gamkrelidze, M. Salukvadze, G. Gvelesiani, M. Zaalishvili, T. Oniani, O. Natishvili, G. Tevzadze, R. Metreveli, G. Tsitsishvili, N. Pirtskhalava (secretary).

Compiler: K. Pagava

Editors: T. Oniani, N. Pirtskhalava

The bibliographic editor: I. Duduchava

Главная редакционная коллегия биобиблиографической серии: †А.М. Апакидзе (гл. ред.), Дж. Г. Ломинадзе, И.П. Гамкrelidze, М.Е. Салуквадзе, Г.Г. Гвелесиани, М.М. Заалишвили, Т.Н. Ониани, О.Г. Натишвили, Г.В. Тевзадзе, Р.В. Метревели, Г.Ш. Цицишвили, Н.Д. Пирцхალავа (секретарь).

Составитель: К.И. Пагава

Редакторы: Т.Н. Ониани, Н.Д. Пирцхალავა

Библиографический редактор: И.М. Дудучава

ირაკლი ფალავა

(სამეცნიერო-პედაგოგიური და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის მოკლე მიმოხილვა)

საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი, მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწე, მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ირაკლი ფალავა ქართველ მოღვაწეთა იმ სახელოვან პლეადას მიეკუთვნება, რომლებმაც თვალსაჩინო წვლილი შეიტანეს სამამულო მედიცინის განვითარებაში.

ირაკლი ფალავა დაიბადა 1918 წლის 28 მარტს ქუთაისში ცნობილი ექიმ-პედიატრის ყარამან ფალავას და ელენე ჩხეიძის ოჯახში. 1933 წელს მან წარჩინებით დაამთავრა საშუალო სპეციალური სასწავლებელი – პედაგოგიური ტექნიკუმი ჭიათურაში. ერთი წლის მუშაობის შემდეგ იგი თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის სამკურნალო ფაკულტეტზე ჩაირიცხა, იმავე წელს შევიდა სამუსიკო ტექნიკუმში. 1936 წელს ირაკლი ფალავა დაობლდა, მამა გარდაეცვალა. განსაკუთრებული მეურვეობა სახელოვანმა ბიძამ – ცნობილმა საზოგადო მოღვაწემ, ქართული თეატრის მოამბემ, საქართველოში უმაღლესი თეატრალური განათლების მესაძირკველემ პროფესორმა აკაკი ფალავამ გაუწია. 1938 წელს ირაკლი ფალავა კონსერვატორიის საკომპოზიციო ფაკულტეტის სტუდენტი გახდა, აქ იგი 1941 წლამდე სწავლობდა. უკვე სამედიცინო ინსტიტუტში სწავლისას მან გამოაქვინა ინტერესი მეცნიერებისადმი და ეწეოდა კვლევას ბავშვთა სნეულებათა კათედრის გამგის, მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწის პროფესორ მარიამ უგრელიძის ხელმძღვანელობით. მისივე წარდგინებით, 1939 წელს, ინსტიტუტის წარჩინებით დამთავრების შემდეგ, მან ჩააბარა სათანადო გამოცდები და ჩაირიცხა ასპირანტურაში, პედიატრიის განხრით. 1943 წელს, 24 წლის ასაკში ირაკლი ფალავა დაიცვა საკანდიდატო დისერტაცია თემაზე “სუნთქვის სინშირე, პნევმოგრაფია და სისხლში აირების რაოდენობა ბავშვთა პნევმონიების დროს ღია და დახურულ ჰაერზე”, ხოლო 1954 წელს – სადოქტორო დისერტაცია –

“ცენტრალური ნერვული სისტემის ცვლილებები დისტროფიული მდგომარეობების დროს ბავშვებში”. მან თანმიმდევრობით გაიარა აკადემიური წინსვლის საფეხურები – ასისტენტიდან პროფესორამდე. 1960 წელს კი იგი მშობლიური კათედრის – სამკურნალო ფაკულტეტის ბავშვთა სნეულებათა კათედრის გამგედ აირჩიეს, რომელსაც იგი 28 წლის განმავლობაში, სიკვდილის დღემდე განაგებდა. ამასთანავე, 1950-1964 წლებში, ხანგამოშვებით ირაკლი ფალავა თბილისის ოლქის, ქ. თბილისის, საქართველოს მთავარი პედიატრის მოვალეობებს ასრულებდა, 1967-1978 წლებში იყო პედიატრიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის დირექტორი. 1967 წელს არჩეული იქნა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტად, ხოლო 1971 წელს – საქართველოს პედიატრთა სამეცნიერო საზოგადოების თავმჯდომარედ.

ირაკლი ფალავა მეტად მრავალმხრივი მკვლევარი გახლდათ, რომლის სამეცნიერო ინტერესები პედიატრიის თითქმის ყველა დარგს სწვდებოდა. ჩვენ შევჩერდებით მისი შემოქმედებითი მემკვიდრეობის მხოლოდ ზოგიერთ მომენტზე, რომელიც მისი შემოქმედებისთვის დამახასიათებელია და რომელმაც მედიცინის შესაბამისი მიმართულებების განვითარებაზე სათანადო გავლენა მოახდინა.

უშუალოდ ი.ფალავას მიერ, მისი მონაწილეობითა თუ ხელმძღვანელობით შესრულებული შრომების თემატიკა პირობითად შემდეგნაირად შეიძლება დაიყოს: ასაკობრივი ფიზიოლოგია, ექსპერიმენტული მედიცინა, სამედიცინო გეოგრაფია, მედიცინისა და ფსიქოლოგიის მოსაზღვრე პრობლემატიკა, პრემორბიდის, ანუ დაავადებისწინარე მდგომარეობების პრობლემატიკა, მედიცინის ისტორია, ბავშვებსა და მოზარდებში სხვადასხვა დაავადების დიაგნოსტიკისა და მკურნალობის სამეცნიერო საფუძვლები.

ჯერ კიდევ ორმოციან წლებში, თავისი მასწავლებლის – პროფესორ მ.უგრელიძის, საქართველოში სამედიცინო გეოგრაფიის ერთ-ერთი პიონერის, ხელმძღვანელობით ი.ფალავა სწავლობდა სხვადასხვა არაინფექციური დაავადების სინშირეს საქართველოს რეგიონებში. შემდეგ მისი ხელმძღვანელობით განხორციელდა ფართომასშტაბიანი კვლევა ჩვენს ქვეყანაში ალერგიის გავრცელებისა და სინშირის

შესახებ, მამოღულირებელი ფაქტორების გამოვლენით, რაც გარკვეულად საფუძვლად დაედო საქართველოს სამედიცინო კარტირების პრინციპების შემუშავებას.

ჰედიატრიის, როგორც სამეცნიერო დისციპლინის, ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ნაწილია ასაკობრივი ფიზიოლოგია. ი.ფალავამ დიდი ყურადღება დაუთმო სუნთქვის ფიზიოლოგიის შესწავლას ონტოგენეზის ადრეულ ეტაპებზე, ახალშობილ და ჩვილ ბავშვებში, ნორმასა და პათოლოგიის დროს. მან დეტალურად შეისწავლა გარეგანი და ქსოვილოვანი სუნთქვის თავისებურებები ეიტროფიულ და დისტროფიულ ბავშვებში. გამოჰყო სუნთქვის დარღვევის სხვადასხვა ეტაპი ჩვილ ბავშვთა პნევმონიების დროს. მასიური ეპიდემიოლოგიური გამოკვლევების საფუძველზე ერთ-ერთმა პირველთაგანმა მოგვცა არტერიული წნევის ნორმატივები უფროსი ასაკის ბავშვებსა და მოზარდებში. თანამშრომლებთან ერთად, გამოკვლევათა ციკლში უახლესი ინსტრუმენტალური მეთოდების გამოყენებით შეისწავლა კარდიოვასკულარული პარამეტრების დინამიკა ახალშობილობიდან მოზარდთა ასაკის ჩათვლით. დაადგინა ჰემატო-ენცეფალური ბარიერის ფუნქციონირების, ტვინის ბიოქიმიზმისა და თავზურგ-ტვინის სითხის თავისებურებები ჯანმრთელ ეიტროფიულ და დისტროფიულ ჩვილ ბავშვებში. საინტერესოა კვლევა ფუნქციური ასიმეტრიის შესახებ ბავშვებსა და მოზარდებში. ერთ-ერთმა პირველმა ყოფილ საბჭოთა კავშირში, მან გაამახვილა ყურადღება პუბერტოლოგიის მნიშვნელობაზე.

ი.ფალავა დიდ ყურადღებას უთმობდა ე.წ. პრემორბიდის საკითხს. ჯერ კიდევ 50-იან წლებში მოზარდებში არტერიული წნევის ნორმატივების განსაზღვრისას მან გამოჰყო ჯგუფი ბავშვებისა ლაბილური არტერიული წნევით, ჰიპერეაქტორები და გამოთქვა მოსაზრება, რომ ამ ბავშვებს შესაძლებელია მომავალში ჰიპერტონული დაავადება განუვითარდეთ. ეს მოსაზრება დადასტურდა შემდგომში, როგორც მისივე გამოკვლევებით (იგი სწავლობდა ამ ბავშვების კატამნეზს), ასევე სხვა ავტორების მიერადაც. დღეს დღეობით აღარ იწვევს ეჭვს ის გარემოება, რომ მოზარდილთა ჰიპერტონიის მნიშვნელოვანი ნაწილი სათავეს ბავშვთა ასაკში პოულობს. ასევე მან გამოთქვა მოსაზრება და შემდგომ დაასაბუთა კიდევ, რომ კონსტიტუციური ანომალიის ვარიან-

ტი — ექსულაციურ-კატარული დიათეზი ალერგიული დაავადებებისა და კოლაგენოზების პრემორბიდალ შეიძლება ჩაითვალოს. ეს დებულებაც დღეს საყოველთაოდაა მიღებული. ი.ფაღავა, სხვა ავტორებთან ერთად, მიუთითებდა სპაზმოფილიის მნიშვნელოვან როლზე ეპილეფსიის ჩამოყალიბებაში და აღნიშნავდა ბავშვებში ამ უაღრესად ხშირი სინდრომის პროფილაქტიკის, ხანგრძლივი მეთვალყურეობისა და ინდივიდუალური თერაპიის ჩატარების აუცილებლობას. ი.ფაღავა იყო პირველთაგანი, რომელიც პროფილაქტიკური აცრების ინდივიდუალიზაციისკენ მოუწოდებდა, რადგანაც გარკვეულ სიტუაციებში ისინი იმუნოპათოლოგიური რეაქციებისა და შესაბამისად დაავადებების გამწვებ ფაქტორებად გვევლინება. თავის მოწაფეებთან ერთად მან მრავალრიცხოვანი გამოკვლევა ჩაატარა დედასა და ნაყოფს შორის იმუნოლოგიური ურთიერთობის, კერძოდ სისხლის ჯგუფების მიხედვით შეუთავსებლობის, ზეგავლენის დასადგენად ბავშვის ჯანმრთელობაზე. ეძიებდა რისკ-ფაქტორებს, მათ შორის შემაერთებელი ქსოვილის ტიპოლოგიას, რომელიც მოზარდის ორგანიზმში ალერგიულ მზაობას განაპირობებს.

ყოფილ საბჭოთა კავშირში ირაკლი ფაღავა იყო პირველთაგანი, რომელმაც პედიატრიულ კლინიკაში ფსიქონეირო-სომატური ურთიერთობების კვლევას მიჰყო ხელი. თანამშრომლებთან ერთად მან საფუძველი ჩაუყარა ბავშვებსა და მოზარდებში სხვადასხვა შინაგანი დაავადების დროს ფსიქოლოგიური დარღვევების გამოვლენას და მათი მნიშვნელობის დადგენას ამა თუ იმ ნოზოლოგიური ერთეულის ეტიოპათოგეზში. მან ყურადღება გაამახვილა ჰიპოგალაქტიის ფსიქოლოგიურ ასპექტებზე. პრიორიტეტულია ირაკლი ფაღავას გამოკვლევები დიმიტრი უზნაძისეული “განწყობის” ფენომენის მნიშვნელობის დასადგენად ბავშვებში სომატური, განსაკუთრებით ინფექციურ-ალერგიული დაავადებების პათოგენეზსა და კლინიკური გამოვლინებების მოდულაციაში.

კერძო პათოლოგიის ფარგლებს მიეკუთვნება მრავალრიცხოვანი შრომები სასუნთქი სისტემის დაავადებების, ტუბერკულოზისა და, კერძოდ, ტუბერკულოზური მენინგიტის, რევმატიზმის, კოლაგენოზების, ალერგოზების შესახებ. მოწოდებულია ექსულაციური დიათეზის კლასიფიკაცია.

ი.ფალავა ქართული მედიცინის თვალსაჩინო მოღვაწეებისადმი მიძღვნილი მრავალი პერსონალიის ავტორია. ამ სტატიებში მან მოგვცა ქართული მედიცინის უახლესი ისტორიის მოზაიკური, მაგრამ საკმაოდ ინფორმატიული სურათი. მასწავლებლის სიკვდილიდან ზუსტად ერთი წლის თავზე მან გამოაქვეყნა მონოგრაფია “კეთილი მკურნალი”, რომელშიც შთაბეჭდავად ასახა ქართული პედიატრიის ალამდარის – მარიამ უგრელიძის ღვაწლი. სახელმძღვანელოში “ბავშვთა დაავადებები” (I ტომი) ცალკე თავია მიძღვნილი საქართველოში პედიატრიის ისტორიისადმი. ფაქტობრივი სიმდიდრის, ანალიზის სიღრმისა და მოცულობის გათვალისწინებით იგი ცალკე, დამოუკიდებელ, ამ საკითხის კვლევის დიდი ეტაპის დამაგვირგვინებელ ნაშრომად შეიძლება ჩაითვალოს.

ირაკლი ფალავას შემოქმედებითი პორტრეტის შექმნისას არ შეიძლება არ აღინიშნოს მისი პედაგოგიური მოღვაწეობა. ასისტენტი თუ დოცენტი, პროფესორი თუ კათედრის გამგე, თავისი მოღვაწეობის უმთავრეს მიმართებად იგი მუდამ ახალგაზრდობასთან მუშაობას მიიჩნევდა. მისი ლექცია-სემინარები, პრაქტიკული მეცადინეობები, ავამყოფთა გარჩევები, შემოვლები ყურადღებას იპყრობდა არა მარტო მაღალი პროფესიონალიზმით, საკითხის ამომწურავად გაშუქებით, ახლებური და ორიგინალური მიდგომით, არამედ მხატვრული ფორმითაც. ორატორული ნიჭისა და შინაგანი არტისტიზმით დაჯილდოებული, იგი თითქოსდა შეუმჩნევლად, ამავე დროს ძალუძრად ამკვიდრებდა საექიმო დეონტოლოგიის კეთილშობილურ პრინციპებს. მისი ხელმძღვანელობითა და კონსულტაციით ორმოცამდე საკანდიდატო და სადოქტორო დისერტაცია შესრულდა, იგი იყო პირუთვნელი ოპონენტი და რეცენზენტი. მისი წიგნები “პედიატრიის ცნობარი” და, განსაკუთრებით, “ბავშვთა დაავადებები” (ორ ტომად) ქართულ ექიმთა და სტუდენტთა მრავალი თაობის სამაგიდო წიგნად იქცა.

ირაკლი ფალავა იყო შესანიშნავი პრაქტიკოსი ექიმიც. საქართველოს რაიონებიდან, ყოფილი საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა რეგიონიდან მას აკითხავდნენ ავადმყოფები რთული და იშვიათი პათოლოგიით, მკურნალობისადმი რეზისტენტული კლინიკური მიმდინარეობით. ერუდიცია, მდიდარი კლინიკური გამოცდილება, თვით ერთი შეხედვით უმნიშვნელო

ფაქტების აღნუსხვისა და ინტერპრეტაციის უნარი, ინტუიცია და, ამასთანავე, მკურნალობის უახლესი მეთოდების ცოდნა და, ამავე დროს, მათ მიმართ ფრთხილი, თავშეკავებული, ზოგჯერ სექპტიკური მიდგომა, ავადმყოფ ბავშვებსა და მათ მშობლებთან სწრაფი კონტაქტის დამყარების უნარი, ღიაგნოზის დასმის სიზუსტე და მკურნალობის ტაქტიკის უნაკლო ჩამოყალიბება – განაპირობებდა მის, როგორც ღიაგნოსტიკისა და მკურნალის წარმატებებს და, შესაბამისად, პოპულარობას.

მან აღწერა მცირე ქორეის დროს ახალი საღიაგნოსტიკო ნიშანი – პალპებრალური რეფლექსის შეუკავებლობა. აღმოაჩინა ტუბერკულოზური მენინგიტის დროს ლიქვორის ცერებროლიზური უნარის გაქრობის ფენომენი, რასაც ფრიად დიდი საღიაგნოსტიკო მნიშვნელობა ენიჭება. შემოიტანა ამინაზინით თერაპია პელიატრიულ პრაქტიკაში. მის მიერ მოწოდებულია ჰიპოგალაქტიის მკურნალობა B₁₂ ვიტამინით, დაასაბუთა აეროთერაპიის ეფექტურობა სასუნთქი სისტემის დაავადებების დროს.

ი.ფალავა ბუნებრივი კვების აქტიური პროპაგანდისტი და მისი შენარჩუნების მომხრე იყო. ამავე დროს, თანამშრომლებთან ერთად მან გამოაქვეყნა რამდენიმე ნაშრომი ბავშვთა კვებაში ზოგიერთი ეროვნული კერძის (მაწონი, ნადული) ტექნოლოგიის მოდიფიკაციასა და ჩვენებებზე.

მის მიერ დეტალურად იქნა შესწავლილი ჩვენი ქვეყნის ზოგიერთი კურორტის – ქობულეთის, ბორჯომისა და ბახმაროს – გავლენა ბავშვის ორგანიზმის რეაქტიულობაზე, დადგინდა მათი ჩვენებები და უკუჩვენებები, ნაჩვენები იქნა თბილისის გოგირდოვანი წყლების აბაზანების დადებითი ეფექტი ბავშვთა რევმატიზმის მკურნალობაში.

სრული პასუხისმგებლობით შეიძლება ითქვას, რომ თითქმის ოთხ ათეულ წელს (50-80-იანებში) საქართველოში არ ჩატარებულა რაიმე ღონისძიება პელიატრიაში, არ გადაწყვეტილა რაიმე საკითხი ბავშვთა ჯანმრთელობას, განვითარებასა და დაცვას რომ ეხებოდეს, რომლის ინიციატორი, შემსრულებელი თუ მრჩეველი მაინც ირაკლი ფალავა არ ყოფილიყო. პელიატრიის ინსტიტუტის ჩამოყალიბება, პელიატრთა ყრილობები, კონფერენციები, გასვლითი სესიები, ბათუმსა და სოხუმში პელიატრთა სამეცნიერო საზოგადოებების

ორგანიზაცია, ბავშვთა ჯანდაცვის მიმდინარე საკითხები, ბავშვთა საავადმყოფოებისა და განყოფილებების გახსნა თუ მოდერნიზაცია, პუბერტოლოგიის საპრობლემო ლაბორატორიის, პედიატრიული ფსიქოლოგიური ცენტრისა და პედიატრიული აკუპუნქტურული და ლაზეროთერაპიის ცენტრის გახსნა, პედიატრიაში სამეცნიერო-საატესტაციო საბჭოს მუშაობის წარმართვა – ყველგან მას თავისი არც თუ ისე მცირე წვლილი აქვს შეტანილი.

იგი მონაწილეობდა საკავშირო პედიატრიული ყრილობებისა და კონფერენცია-სიმპოზიუმების ორგანიზაციაში, საერთაშორისო კონგრესების მუშაობაში, რეგულარულად გამოდიოდა მოხსენებით სხვადასხვა სამეცნიერო ფორუმზე. არჩეული იყო თბილისის მშრომელთა დეპუტატთა საბჭოს წევრად, სრულიად საბჭოთა კავშირის პედიატრთა სამეცნიერო საზოგადოების გამგეობის პრეზიდიუმის წევრად. იყო ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს სამეცნიერო საბჭოს წევრი.

ქვეყნისა და ერის სამსახურში ირაკლი ფალავა არ იზღუდებოდა მხოლოდ პედიატრიის ან თუნდაც მედიცინის ფარგლებით. იგი აქტიურად მონაწილეობდა ქართული ლიტერატურული ენის სანორმატივო კომისიის მუშაობაში, მთავრობის დადგენილებით რომ შეიქმნა. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიასთან არსებული დემოგრაფიული კომისიის ერთ-ერთი თავკაცი გახლდათ. ჩვენი ერისთვის ამ მეტად მტკივნეულ საკითხს უძღვნა მან ნაშრომი “მრავალი შვილი ერის უკვდავება”.

მრავალრიცხოვანი სტატიები პერიოდულ პრესაში, ინტერვიუები, გამოსვლები რადიოთი და ტელევიზიით, ლექციები საზოგადოება “ცოდნის” ხაზით, თბილისში, სენაკსა და მარტვილში სახალხო უნივერსიტეტებში მოლვანობა – ყველგან და ყოველთვის იგი საჭირობოროტო საკითხებს – დემოგრაფია, ბავშვთა აღზრდა, ჰიგიენა, სკოლა და მოზარდი – წამოსწევდა. ჯერ კიდევ 80-იანი წლებიდან ი. ფალავა ქმნიდა კონცეფციას ბავშვთა აღზრდის ეთიკური პრინციპების შესახებ. წარმართავდა “ახალგაზრდა დედების კუთხეს” ყურნალში “საბჭოთა ქალი”, ახალგაზრდა მშობლების სკოლებს. ასრულებდა საკავშირო სამედიცინო ენციკლოპედიის რედაქციის წევრის მოვალეობებს, აქტიურად თანამშრომლობდა ქართულ საბჭოთა ენციკლოპედიასთან, გაზეთ “სა-

ხალხო განათლებასთან”, იყო ჟურნალ “საბჭოთა მედიცინის” რედკოლეგიის წევრი.

ნიშანდობლივია და, გარკვეულ წილად, სიმბოლურიც, რომ 1987 წლის მიწურულს, საქართველოს პედიატრთა ყრილობაზე იგი წარსდგა მოხსენებით “ილია ჭავჭავაძე ბავშვთა აღზრდისა და ჯანმრთელობის საკითხების შესახებ”, ხოლო 2007 წლის თებერვალში, გარდაცვალების შემდეგ, გამოქვეყნდა მისი ბოლო ინტერვიუ, ანდერძად რომ შეიძლება ჩაითვალოს, – “აღეზარდოთ სრულფასოვანი პიროვნება”.

ირაკლი ფალავამ მთელი ცხოვრება თავდაუზოგავად იშრომა ქართული მეცნიერების, მედიცინის განვითარებისთვის, ნორჩი თაობის საკეთილდღეოდ. მის მიერ მიღებული სამეცნიერო შედეგები ანგარიშგასაწევია, ხოლო ზოგიერთი მათგანი პრიორიტეტული. წინწამოწეული პრობლემები – პრემორბიდი, პუბერტატი, კომპლემენტური მედიცინა, დედასა და ნაყოფს შორის იმუნური ურთიერთობა, ფსიქოსომატური და სომატოფსიქიკური ურთიერთობები – თანამედროვე პედიატრიული კვლევის ფრიად აქტუალური საგანია დღესაც.

აკადემიკოსი თ. ონიანი
პროფესორი ნ. მანჯავიძე
პროფესორი ყ. ფალავა

IRAKLI PAGAVA

(Short review of scientific-pedagogical and public activities)

Corresponding member of the Academy of Sciences of Georgia, Honored Scientist, Doctor of Medical Sciences, Professor Irakli Pagava belonged to the famous pleiad of Georgian scholars who have made an appreciable contribution to the development of Georgian medicine.

Irakli Pagava was born on March 28, 1918 in Kutaisi, in the family of a renown pediatrician Kharaman Pagava and Elene Chkheidze. In 1933 he graduated with honors from the specialized pedagogical high school in Chiatura. After having worked for one year he entered the Faculty of Medicine, Tbilisi State Medical Institute. The same year he entered the musical high school. In 1936 Irakli Pagava lost his father. However, his famous uncle, Professor Akaki Pagava, a well-known public figure, founder of higher theatrical education in Georgia, whom Georgian theater is much indebted to, showed much concern for him. In 1938 Irakli Pagava became a student of Tbilisi V. Sarajishvili State Conservatory where he studied until 1941. Already while a student of the Medical Institute he showed interest towards science and carried out the research under the guidance of Professor Mariam Ugrelidze, head of the Department of Child Diseases, Honorable Scientist. In 1939 after graduation from the Institute with honors, he passed the necessary exams and entered the postgraduate course in pediatrics. In 1943, at the age of 24, I. Pagava defended a dissertation for a degree of Candidate of Medical Sciences. The title of the thesis was "Respiration rate, pneumography and gas concentration in blood in pediatric pneumonias outdoors and indoors". In 1954 he defended the dissertation for a degree of Doctor of Medical Sciences – "Changes in central neural system in dystrophic children". Consecutively he passed all the steps of academic advancement: from assistant to professor. In 1960 he was elected as a head of the department where he had started his career: Department of Children Diseases at the Faculty of Medicine of the Tbilisi State Medical Institute. He remained in this position during 28 years till the day of

his death. At the same time, in years 1950-1964 from time to time Irakli Pagava performed duties of Chief Pediatrician of Tbilisi, Tbilisi Region, Georgia. In 1967-1978 he was director of the Scientific-Research Institute of Pediatrics. In 1967 he was elected as a corresponding member of the Academy of Sciences of Georgia. In 1971 he overtook the responsibilities of the chairman of Pediatric Scientific Society of Georgia.

Irakli Pagava was a versatile scholar. His scientific interests covered almost all fields of pediatrics. We will focus only on some aspects of his creative heritage, which are characteristic of his work and which rendered a significant influence on the corresponding medical research directions.

For convenience we can attribute the works performed by either I. Pagava himself, with his participation or under his guidance to the following research areas: age-related physiology, experimental medicine, medical geography, interrelation between medicine and psychology, problems of the premorbid i.e. states preceding the disease, history of medicine, scientific basics of diagnostics and treatment of different diseases in pediatrics.

Already in 40s under the guidance of his tutor, Professor M. Ugrelidze, one of the pioneers of medical geography in Georgia, I. Pagava was studying frequency of different non-infectious diseases in regions of Georgia. Afterwards, under his guidance, a large-scale research was carried out in our country on prevalence and incidence of allergy, revealing its modulating factors. This served to some extent as a basis for elaboration of principles of Georgia's medical mapping.

One of the most significant parts of pediatrics as a scientific discipline is age-related physiology. I. Pagava paid great attention to studying of the respiration physiology at the early stages of ontogenesis, in newborns and infants in norm and pathology. He studied in details peculiarities of external and tissue breathing in eutrophic and dystrophic children. He distinguished different stages of breath disturbance in infants' pneumonia. On the basis of the mass-scale epidemiological studies he was one of the first to present the standards of arterial blood pressure for children and adolescents. Together with co-workers, while using the newest instrumental methods he studied dynamics of cardiovascular parameters since newborn period including the adolescence. He established

peculiarities of hemato-encephalic barrier function, brain biochemistry and cerebrospinal fluid in healthy eutrophic and dystrophic infants. His research on functional asymmetry in children and adolescents deserves special interest. He was one of the first to emphasize the significance of pubertology.

I. Pagava paid great attention to the problem of the so-called premorbid. Already in fifties while determining standards of arterial pressure in adolescents he singled out a group of children with labile arterial pressure, hyper-reactors and expressed an opinion that these children might develop hypertension disease in the future. This opinion was confirmed later on by his own investigations (he studied catamnesis of these children) as well as by other authors. Nowadays there is no doubt that the significant number of cases of adult arterial hypertension starts in the childhood. He also expressed an opinion and proved it later that a variant of constitutional anomaly: exudative-catarrhal diathesis might be considered as a premorbid for allergic diseases and collagenoses. Nowadays this assertion has also been generally accepted. I. Pagava together with other authors pointed out to the importance of spasmophylia in establishment of epilepsy and highlighted the necessity of prevention, long-term observation and individual treatment of this syndrome, which is quite frequent in children. I. Pagava was one of the first to call for strictly individual approach to vaccinations as in some cases they act as triggers for immunopathological reactions and correspondingly diseases. Together with his disciples he carried out multiple researches in order to investigate how the immunological relationship between mother and foetus and specifically the ABO blood groups incompatibility affect child's health. He looked for the risk factors including typology of connective tissue, which predetermined allergic predisposition in the growing organism.

In former Soviet Union Irakli Pagava was one of the first among those who commenced to investigate psychoneurosomatic relationships in pediatric clinic. Together with co-workers he laid the foundation for detection of psychological disturbances in different internal diseases in children and adolescents and establishment of their importance in etiopathogenesis of various nosological entities. He also stressed out the psychological aspects of hypogalactia. Irakli Pagava's investigations on significance of Dimitri Uznadze's "Set"

phenomenon in pathogenesis and modulation of clinical signs in somatic and particularly in infectious-allergic diseases in children are the priority ones.

His multiple works on respiratory system diseases, tuberculosis, tuberculous meningitis, rheumatism, collagenoses, allergoses are related to the subject of special pathology. He elaborated the classification of exudative diathesis.

I. Pagava was an author of numerous personalia dedicated to the famous public figures in medicine. By means of these articles he created a tessellated, though very informative picture of the recent history of the Georgian medicine. Exactly on the one year anniversary of the decease of his tutor, he published a monograph "Kind Physician", where he depicted the impressive input of Mariam Ugrelidze, standard-bearer of Georgian pediatrics. In the textbook "Children Diseases" (Volume 1) a separate chapter was dedicated to the history of pediatrics in Georgia. Taking into account the affluence of facts, depth of the analysis and a volume, it can be considered a separate, independent work, culminating a large part of the research in this field.

While drawing a portrait of Irakli Pagava, as a scholar, one can not omit his pedagogical activities. No matter whether being an assistant or associate professor, full professor or head of the department, he considered working with the youth as one of his priority activities. His lectures-workshops, practical lessons, case studies, rounds, they all were particularly remarkable not only in terms of high professionalism, comprehensive coverage of the topic, as well as innovative and original approach and artistic form. Awarded with oratorical gift and inner artistry, he was inconspicuously but efficiently implementing the noble principles of deontology. He was supervisor and consultant of up to 40 theses for the scientific degrees of Candidate of Medical Sciences and Doctor of Medical Sciences, as well as impartial opponent and reviewer of numerous dissertations. His books "Manual of Pediatrics" and especially "Children Diseases" (in 2 volumes) became handbooks for many generations of Georgian physicians and students.

Irakli Pagava was excellent practitioner too. He was resorted to by patients with complicated and rare diseases, resistant to the treatment from different regions of Georgia, as well as other places of

the former Soviet Union. His erudition, extensive clinical experience, ability to pay attention to particularities and to interpret the facts which might have seemed inessential at first sight, intuition, knowledge of the modern therapeutical approaches but at the same time cautious, reserved and sometimes even skeptical approach towards them, ability to quickly initiate a contact with sick children and their parents, making a precise diagnosis and flawless determination of the treatment regimen: all this contributed to his success as diagnostician and physician and correspondingly to his popularity.

He described a new diagnostic sign in juvenile chorea: inability to restrain the palpebral reflex; discovered a phenomenon of disappearance of cerebrolytic ability of cerebrospinal fluid in tuberculous meningitis that had quite a diagnostic value. He introduced therapeutical use of aminazine in pediatrics; presented treatment of hypogalactia with vitamin B₁₂; proved the effectiveness of air-therapy in the respiratory diseases.

I. Pagava was an active propagandist of the breastfeeding. At the same time together with the colleagues he published several works on technology modification and indications for use of several national diary products such as "matsoni" and "nadughi" in pediatric nutrition.

He studied in details influence of some resorts of Georgia such as Kobuleti, Borjomi, Bakhmaro on the reactivity of child's organism. The indications and contra-indications of the former were established. There was shown a positive effect of Tbilisi sulfuric water bathes within the framework of treatment of rheumatism in children.

It can be stated with the whole responsibility that during almost 4 decades (the 1950-80s) there was no event in pediatrics in Georgia, no issue related to the children health, development and care was dealt with without Irakli Pagava acting as an initiator, performer, or consultant. Founding of the Institute of Pediatrics, pediatric congresses and conferences, out-reach sessions, organizing pediatric scientific associations in Batumi and Sokhumi, current issues of children health care, opening and modernization of children hospitals and departments, opening of pubertology laboratory, of psychological centre and of the centre of pediatric acupuncture and laser therapy, leading the scientific-certification council in pediatrics: everywhere he made his considerable contribution.

He participated in organization of the Soviet Union pediatric congresses and conferences-symposia, in the work of international congresses; delivered presentations at the different scientific forums on the regular basis. He was elected a member of the Council of Tbilisi Labour Delegates, as a presidium member of the board of the USSR Pediatric Scientific Society. He was a member of the Scientific Council of the Ministry of Health of Georgia.

Acting for the country and nation, Irakli Pagava did not limit himself to pediatrics or medicine only. He participated actively in the work of Regulatory Commission of Georgian Literary Language, which was established by the government regulation. He was one of the leaders of the Demographic Commission attached to Georgian Academy of Sciences. He dedicated a work "Many Children are Immortality of the Nation" to this issue, which is so painful for Georgia. Multiple articles in mass media, interviews, radio and TV appearances, lectures at the society "Tsodna" ("Knowledge"), activities in Tbilisi, Senaki, Martvili public universities – everywhere and every time he covered the most vital issues – demography, upbringing children, hygiene, school and adolescent. Already since the 80s I.Pagava was creating and establishing a conception of ethical aspects of children's upbringing. He was author of the column "Young mothers' corner" at the magazine "Soviet Woman" (Tbilisi), lead schools of young parents. He performed duties of a member of the editorial board of USSR Medical Encyclopedia; collaborated actively with Soviet Georgian Encyclopedia, with the newspaper "Public education"; was a member of the editorial board of the magazine "Soviet Medicine" (Tbilisi).

It is remarkable and even symbolic, that in 1987 at the congress of Georgian pediatricians, just one month before his death, I. Pagava did a presentation "Ilya Chavchavadze [leader of the national-liberating movement in Georgia in XIX century] on children health and upbringing". And the last interview of him, published after his death in February 1988, which might be considered his testament was titled "To nurture a full-fledged person".

During his whole life Irakli Pagava worked without sparing himself for the development of Georgian science and medicine, for the benefit of the young generation. The scientific results achieved by him are considerable and some of them are even the priority ones. The

problems highlighted by him, e.g. premorbid, puberty, complementary medicine, immune relationship between mother and foetus, psychosomatic and somatopsychic relationships – are quite current even for the present-day pediatrics.

Academician T. Oniani
Professor N. Manjavidze
Professor K. Pagava

ИРАКЛИЙ КАРАМАНОВИЧ ПАГАВА

(Краткий обзор научно-педагогической и общественной деятельности)

Член-корреспондент Академии наук Грузии, заслуженный деятель науки, доктор медицинских наук, профессор Ираклий Караманович Пагава – представитель замечательной плеяды грузинских деятелей, внесших заметный вклад в развитие отечественной медицины.

Ираклий Пагава родился 28 марта 1918 г. в Кутаиси, в семье известного врача-педиатра Карамана Пагава и Елены Чхеидзе. В 1933 г. он с отличием закончил среднее специальное учебное заведение – педагогический техникум в г. Чиатура. Проработав год, он поступил на лечебный факультет Тбилисского государственного медицинского института. В 1936 г. у И.Пагава умер отец. Особую заботу о нем проявил дядя – выдающийся общественный и театральный деятель, основоположник высшего театрального образования в Грузии – профессор Акакий Пагава. В 1938 г. И. Пагава стал студентом композиторского факультета Тбилисской консерватории, где он учился до 1941 г. Еще во время учебы в Медицинском институте он проявил интерес к науке и вел исследования под руководством заведующей кафедрой детских болезней профессора, заслуженного деятеля науки Мариам Угрелидзе. По ее же представлению, в 1939 г., после завершения института с отличием, он сдал соответствующие экзамены и был зачислен в аспирантуру по педиатрии. В 1943 г., в возрасте 24 лет, И. Пагава защитил кандидатскую диссертацию на тему “Частота дыхания, пневмография и содержания газов в крови у детей с пневмонией на открытом воздухе и в помещении”, а в 1954 г. – докторскую - “Изменения центральной нервной системы при дистрофических состояниях у детей”. Он последовательно прошел этапы академической карьеры – от ассистента до профессора. А в 1960 г. был избран заведующим родной кафедры – Кафедры детских болезней лечебного факультета, которой он руководил 28 лет, до последнего дня своей жизни. В то же время, в 1950-1964 гг. Иракли Пагава попеременно исполнял обязанности главного

педиатра Тбилисской области, г. Тбилиси, Грузии, в 1967-1978 гг. был директором НИИ педиатрии. В 1967 г. был избран членом-корреспондентом Академии наук Грузии, а в 1971 г. – председателем Научного общества педиатров Грузии.

Иракий Пагава являлся весьма многогранным исследователем, научные интересы которого затрагивали практически все области педиатрии. Мы остановимся лишь на основных моментах его творческого наследия, которые наиболее характерны для его творчества и которые оказали влияние на развитие соответствующих областей медицины.

Тематика научных работ исполненных непосредственно И.Пагава, с его участием или под его руководством – может быть условно классифицирована следующим образом: возрастная физиология, экспериментальная медицина, медицинская география, смежные области медицины и психологии, проблематика преморбида, т.е. состояний, предшествующих болезни, история медицины, научные основы диагностики и лечения различных болезней детей и подростков.

Еще в 40-х гг., под руководством своего учителя – профессора М.Угрелидзе, одного из зачинателей медицинской географии Грузии, И.Пагава изучал частоту различных неинфекционных заболеваний в регионах Грузии. Впоследствии, под его руководством было проведено широкомасштабное исследование распространения и частоты аллергии в нашей стране, с выявлением модулирующих факторов, что в определенной мере заложило основу под разработку принципов медицинского картирования Грузии.

Одним из важнейших разделов педиатрии, как научной дисциплины, является возрастная физиология. И.Пагава обращал много внимания на изучение физиологии дыхания на ранних этапах онтогенеза, среди новорожденных и грудных детей, в норме и в патологии. Он детально изучил особенности внешнего и тканевого дыхания у эйтрофичных и дистрофичных детей. Выделил различные этапы нарушения дыхания во время пневмоний у грудных детей. На основе массовых эпидемиологических исследований он одним из первых, разработал нормативы артериального давления для детей старшего возраста и подростков. Вместе с сотрудниками, в цикле исследований с

применением современных инструментальных методов изучил динамику кардиоваскулярных параметров с первого дня жизни по подростковый период. Установил особенности функционирования гемато-энцефалического барьера, биохимизма мозга и спинно-мозговой жидкости у здоровых эйтрофичных и дистрофичных детей. Интересной является работа, касающаяся функциональной асимметрии у детей и подростков. Одним из первых в бывшем Советском Союзе он привлек внимание к пубертологии.

И. Пагава обращал большое внимание на вопрос т.н. преморбида. Еще в 50-х гг., при определении нормативов артериального давления у подростков, он выделил группу детей с лабильным артериальным давлением – гиперреакторов, и высказал предположение, что у этих детей впоследствии может развиться гипертоническая болезнь. Оно подтвердилось впоследствии, как его же исследованиями (он изучал катамнез этих детей), так и другими авторами. На сегодняшний день не вызывает сомнений то обстоятельство, что значительная часть гипертонии взрослых берет начало в детском возрасте. Он также высказал мнение, а впоследствии и обосновал его, что вариант конституционной аномалии – экссудативный-катаральный диатез - можно считать преморбидом аллергических заболеваний и коллагенозов. Этот постулат теперь также принят повсеместно. И. Пагава, совместно с другими авторами, указывал на значительную роль спазмофилии в развитии эпилепсии и отмечал необходимость проведения профилактики, продолжительного наблюдения и индивидуальной терапии этого крайне частого среди детей синдрома. И. Пагава был одним из первых, кто призывал к индивидуализации профилактических прививок, так как в определенных ситуациях они представляются триггер-факторами иммунопатологических реакций и, соответственно, болезней. Вместе с учениками он провел многочисленные исследования иммунологических взаимоотношений между матерью и плодом, в частности, о влиянии на организм ребенка несовместимости по группам крови АВО. Искал риск-факторы, в том числе типологию соединительной ткани, которые предопределяют предрасположенность к аллергии растущего организма.

В бывшем Советском Союзе И.Пагава был одним из первых, кто начал исследовать психо-нейро-соматические взаимосвязи в

педиатрии. Вместе с сотрудниками он заложил основы для выявления психологических расстройств у детей и подростков во время различных внутренних болезней и установления их значения в этиопатогенезе той или иной нозологической единицы. Он обратил особое внимание на психологические аспекты гипогалактии. Приоритетными являются исследования И. Пагава в изучении значения феномена “Установки” по Д. Узнадзе в патогенезе и модуляции клинических проявлений соматических, особенно же - инфекционно-аллергических заболеваний у детей.

К области частной патологии относятся многочисленные труды о болезнях дыхательной системы, туберкулезе и, в частности, туберкулезном менингите, ревматизме, коллагенозах, аллергозах. Предложена классификация экссудативного диатеза.

И. Пагава автор многочисленных персоналий, посвященных видным деятелям медицины. В этих статьях он создал мозаичную, но довольно информативную картину новейшей истории грузинской медицины. Ровно через год после смерти своего учителя - выдающегося деятеля грузинской педиатрии – Мариам Угрелидзе он опубликовал монографию “Добрый доктор”, в которой впечатляюще осветил ее заслуги. В учебнике “Детские болезни” (том первый), отдельная глава посвящена истории педиатрии в Грузии. С учетом изобилия фактов, глубины анализа и объема, она может считаться отдельным, независимым трудом, завершающим большой этап в изучении данного вопроса.

При создании творческого портрета Ираклия Пагава, невозможно не отметить его педагогическую деятельность. Будучи ассистентом, доцентом, профессором или заведующим кафедрой, основным направлением своей деятельности он всегда считал работу с молодежью. Его лекции и семинары, практические занятия, разборы больных, обходы – обращали на себя внимание не только высоким профессионализмом, исчерпывающим освещением вопроса, новым и оригинальным подходом, но и художественной формой. Обладающий ораторским даром и внутренним артистизмом, он казалось бы незаметно, но в высшей степени эффективно внедрял благородные принципы врачебной деонтологии. Был руководителем и консультантом до сорока кандидатских и докторских диссертаций, а так же беспристрастным оппонентом и рецензентом. Его книги “Справочник

педиатра” (на груз. языке) и, особенно, “Детские болезни” (в двух томах) (на груз. языке), стали настольной книгой многих поколений грузинских врачей и студентов.

Ираклий Пагава был и замечательным врачом-практиком. Из районов Грузии, различных регионов бывшего Советского Союза, к нему обращались больные со сложной и редкой патологией, резистентным к терапии клиническим течением болезни. Эрудиция, богатый клинический опыт, умение фиксировать и интерпретировать казалось бы даже на первый взгляд незначительные факты, интуиция, и, вместе с тем, знание новейших методов лечения и, в то же время, осторожное, сдержанное, а иногда и скептическое отношение к ним, умение быстро установить контакт с больными детьми и их родителями, точность в постановке диагноза и безошибочное определение тактики лечения – предопределяло его успехи и, соответственно, популярность как диагноста и врача.

Он описал новый диагностический признак при малой хорее – невозможность сдерживать пальпебральный рефлекс. Обнаружил феномен исчезновения церебролитических свойств ликвора при туберкулезном менингите, что имеет большое диагностическое значение. Ввел в педиатрическую практику лечение аминазином. Им же предложено лечение гипогалактии витамином В₁₂, обоснована эффективность аэротерапии при болезнях дыхательной системы.

И.Пагава был активным пропагандистом грудного кормления. В то же время, вместе с сотрудниками он опубликовал несколько работ о модификации технологии изготовления и показаниях к применению некоторых национальных молочных продуктов – мацони, надуги.

Им было детально изучено влияние некоторых курортов нашей страны – Кобулет, Боржоми и Бахмаро – на реактивность детского организма, были установлены соответствующие показания и противопоказания, выявлен положительный эффект ванн с применением тбилисских сернистых вод в лечении ревматизма у детей.

С полной ответственностью можно отметить, что на протяжении почти четырех десятилетий (50-80-е гг.) в Грузии в сфере педиатрии не состоялось ни одно мероприятие, не был

решен ни один вопрос, связанный с детским здравоохранением, развитием и защитой детей, в котором бы не участвовал Ираклий Пагава в качестве инициатора, исполнителя или, по крайней мере, консультанта. Создание Института педиатрии, педиатрические съезды, конференции, выездные сессии, организация научных обществ педиатров в Батуми и Сухуми, текущие вопросы детского здравоохранения, открытие либо модернизация детских больниц и отделений, открытие проблемной лаборатории пубертологии, педиатрических психологического и акупунктуры и лазеротерапии центров, координация работы научно-аттестационного совета по педиатрии – во все это он внес свою немалую лепту.

Он участвовал в организации всесоюзных педиатрических съездов и конференций-симпозиумов, в работе международных конгрессов, регулярно выступал с докладами на различных научных форумах. Был избран членом Совета депутатов трудящихся Тбилиси, членом президиума правления Всесоюзного научного общества детских врачей. Был членом Ученого совета Министерства здравоохранения Грузии.

В своем служении стране и народу Ираклий Пагава не ограничивался рамками одной лишь педиатрии, медицины. Он активно участвовал в работе Нормативной комиссии грузинского литературного языка, которая была создана постановлением правительства. Был одним из ведущих сотрудников Демографической комиссии при Академии наук Грузии. Этому крайне болезненному для нашего народа вопросу он посвятил свой труд "Многодетство – бессмертие нации".

Многочисленные статьи в периодической прессе, интервью, выступления по радио и телевидению, лекции по линии общества "Знание", участие в работе народных университетов в Тбилиси, Сенаки и Мартвили – всегда и во всем он выдвигал на передний план злободневные вопросы – демография, воспитание детей, гигиена, школа и подросток. Начиная с 80-х гг. И.Пагава создавал концепцию этических принципов воспитания ребенка. Он руководил "Уголком молодой матери" в журнале "Советская женщина" (Тбилиси), школами молодых родителей. Исполнял обязанности члена редакции Всесоюзной медицинской энциклопедии, активно сотрудничал с Грузинской советской энцикло-

педией, с газетой "Народное образование", был членом редколлегии журнала "Советская медицина" (Тбилиси).

Весьма примечательным и, в определенной мере, символичным является то, что в 1987 г., примерно за месяц до смерти, на съезде педиатров Грузии И.Пагава выступил с докладом "Илья Чавчавадзе [лидер национально-освободительного движения в Грузии в XIX веке] о вопросе воспитания и здоровья детей". Последнее же его интервью, опубликованное уже после смерти, в феврале 1988 г., которое можно рассматривать как завещание, озаглавлено "Вырастить полноценную личность".

Ираклий Пагава на протяжении всей своей жизни беззаветно трудился на благо юного поколения, развития медицины, отечественной науки. Результаты его исследований следует учитывать, некоторые из них - приоритетны. Выдвинутые им проблемы – преморбид, пубертат, комплементарная медицина, иммунные взаимоотношения между матерью и плодом, психосоматические и соматопсихические связи – и сегодня остаются актуальными объектами педиатрических исследований.

Академик Т.Н.Ониани
Профессор Н.Ш. Манджавидзе
Профессор К.И. Пагава

ირაკლი ფალავას ცხოვრებისა და მოღვაწეობის პირითაღი თარიღები

- 1918 წ. 28 მარტს დაიბადა ქუთაისში.
- 1933 წ. წარჩინებით დაამთავრა პედაგოგიური ტექნიკუმი ქ. ჭიათურაში.
- 1934-1939 წწ. სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის სამკურნალო ფაკულტეტზე.
- 1938-1941 წწ. სწავლობდა ვ. სარაჯიშვილის სახელობის სა-
ხელმწიფო კონსერვატორიაში.
- 1939წ. წარჩინებით დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო
სამედიცინო ინსტიტუტის სამკურნალო ფაკულ-
ტეტი.
- 1939-1942 წწ. თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუ-
ტის სამკურნალო ფაკულტეტის ბავშვთა სნეუ-
ლებათა კათედრის ასპირანტი იყო.
- 1942-1943 წწ. მუშაობდა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო
ინსტიტუტის ინფექციურ სნეულებათა კათედრის
ასისტენტად და ჩვილ ბავშვთა სახლის ორდინა-
ტორად.
- 1943 წ. დაიცვა საკანდიდატო დისერტაცია თემაზე:
„სუნთქვის სიხშირე, პნევმოგრაფია და სისხლში
აირების რაოდენობა ბავშვთა პნევმონიების
დროს ღია და დახურულ ჰაერზე“.
- 1943-1946 წწ. მუშაობდა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო
ინსტიტუტის სამკურნალო ფაკულტეტის
ბავშვთა სნეულებათა კათედრის ასისტენტად.
- 1946-1947 წწ. კითხულობდა ლექციებს პედაგოგიაში თბილისის
ექიმთა დახელოვნების ინსტიტუტში.

- 1946-1956 წწ. მუშაობდა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის სამკურნალო ფაკულტეტის ბავშვთა სნეულებათა კათედრის დოცენტად.
- 1949 წ. მიენიჭა დოცენტის წოდება.
- 1951 წ. დაჯილდოვდა მედლით „შრომითი მამაცობისათვის“.
- 1952-1953 წწ. ასრულებდა თბილისის ოლქის მთავარი პედიატრის მოვალეობებს.
- 1954 წ. დაიცვა სადოქტორო დისერტაცია თემაზე: „ცენტრალური ნერვული სისტემის ცვლილებები ბავშვთა დისტროფიული მდგომარეობის დროს“.
- 1955 წ. აირჩიეს თბილისის მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო საბჭოს მე-5 მოწვევის დეპუტატად.
- 1956-1960 წწ. მუშაობდა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის სამკურნალო ფაკულტეტის ბავშვთა სნეულებათა კათედრის პროფესორად.
- 1957 წ. აირჩიეს თბილისის მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო საბჭოს მე-6 მოწვევის დეპუტატად.
- 1958 წ. მიენიჭა პროფესორის წოდება.
- მონაწილეობდა პოლონეთის პედიატრთა XI ყრილობაში.
- 1958-1959 წწ. ასრულებდა ქ. თბილისის მთავარი პედიატრის მოვალეობებს.
- 1959-1966 წწ. ასრულებდა აფხაზეთის ასსრ პედიატრთა სამეცნიერო საზოგადოების თავმჯდომარის მოვალეობებს, ამავე დროს იყო ბავშვთა სამკურნალო-პროფილაქტიკური დაწესებულებების კურატორი.
- 1960-1964 წწ. ასრულებდა საქართველოს სსრ ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს მთავარი პედიატრის მოვალეობებს.

- 1960-1988 წწ. მუშაობდა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის სამკურნალო ფაკულტეტის ბავშვთა სნეულებათა კათედრის გამგედ.
- 1962-1967 წწ. ასრულებდა საკავშირო პედიატრთა სამეცნიერო საზოგადოების გამგეობის წევრის მოვალეობებს.
- 1963 წ. სახალხო უნივერსიტეტების მუშაობაში აქტიური მონაწილეობისათვის დაჯილდოვდა საპატიო სიგელით.
- 1967 წ. დაჯილდოვდა „საპატიო ნიშნის“ ორდენით.
- მიენიჭა საქართველოს სსრ მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწის წოდება.
- არჩეულ იქნა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტად.
- 1967-1978 წწ. მუშაობდა საქართველოს სსრ ჯანდაცვის სამინისტროს პედიატრიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის დირექტორად.
- 1967-1988 წწ. ასრულებდა საკავშირო პედიატრთა სამეცნიერო საზოგადოების გამგეობის პრეზიდიუმის წევრის მოვალეობებს.
- 1971 წ. დაჯილდოვდა „შრომის წითელი დროშის ორდენით“.
- მონაწილეობდა ვენაში გამართულ პედიატრთა XIII საერთაშორისო კონგრესში.
- 1971-1988 წწ. ასრულებდა საქართველოს პედიატრთა სამეცნიერო საზოგადოების პრეზიდენტის მოვალეობებს.
- 1975-1988 წწ. ასრულებდა საქართველოს სსრ ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს სამეცნიერო საბჭოს წევრის მოვალეობებს.

- 1977 წ. ბავშვთა ჯანმრთელობის დაცვის საქმეში ხანგრძლივი და ნაყოფიერი მუშაობისათვის, დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის 60 წლისთავთან დაკავშირებით დაჯილდოვდა „საპატიო სიგელით“.
- 1979 წ. საზოგადოება „ცოდნის“ საქმიანობაში აქტიური მონაწილეობისათვის და დაბადების 60 წლის-თავთან დაკავშირებით დაჯილდოვდა საქ. სსრ საზოგადოება „ცოდნის“ „საპატიო სიგელით“.
- 1982 წ. დაჯილდოვდა სსრკ ჯანმრთელობის სამინისტროს მიერ „საპატიო სიგელით“.
- 1982-1988 წწ. ასრულებდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიასთან არსებული პუბერტოლოგიის აკადემიური ჯგუფის ხელმძღვანელის მოვალეობებს.
- 1983-1988 წწ. ასრულებდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიასთან არსებული ხალხთმოსახლეობის (დემოგრაფიის) პრობლემათა შემსწავლელი სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილის მოვალეობებს.
- 1984 წ. ჟურნალ „საბჭოთა მედიცინის“ დაარსების 60 წლისთავთან დაკავშირებით, ჟურნალის შემოქმედებით საქმიანობაში ნაყოფიერი მოღვაწეობისათვის დაჯილდოვდა „საპატიო სიგელით“.
- 1988 წ. 22 იანვარს გარდაიცვალა თბილისში.
- 1993 წ. თბილისში ყოფილ ლენის ქუჩას ეწოდა ირაკლი ფალავას სახელი.
- თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტში დაარსდა ირაკლი ფალავას სახელობის სტიპენდია.
- საქართველოს სსრ ჯანდაცვის სამინისტროს პედაგოგიის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტს მიენიჭა ირაკლი ფალავას სახელი.

MAJOR DATES OF IRAKLI PAGAVA'S LIFE AND ACTIVITIES

- 1918 Born on March 28 in Kutaisi.
- 1933 Graduated with honors from the pedagogical high school in Chiatura.
- 1934-1939 Studied at the Faculty of Medicine, Tbilisi State Medical Institute.
- 1938-1941 Studied in Tbilisi V. Saradjishvili State Conservatory.
- 1939 Graduated with honors from the Faculty of Medicine, Tbilisi State Medical Institute.
- 1939-1942 Studied as a postgraduate fellow ("aspirant") at the Department of Children's Infectious Diseases, Faculty of Medicine, Tbilisi State Medical Institute.
- 1942-1943 Worked as a lecturer ("assistant") at the Department of Children's Infectious Diseases, Faculty of Medicine, Tbilisi State Medical Institute; and a resident doctor (attending physician) at the Orphanage.
- 1943 Defended a thesis for a scientific degree of Candidate of Medical Sciences: "Respiration rate, pneumography and gas concentration in blood in pediatric pneumonias outdoors and indoors".
- 1943-1946 Worked as a lecturer ("assistant") at the Department of Children's Diseases, Faculty of Medicine, Tbilisi State Medical Institute.
- 1946-1947 Delivered lectures in pediatrics at the Tbilisi Institute of Physicians' Advanced Training.

- 1946-1956 Worked as an associate professor (“docent”) at the Department of Children’s Diseases, Faculty of Medicine, Tbilisi State Medical Institute.
- 1949 Received a rank of an associate professor (“docent”).
- 1951 Was awarded with a medal “For Valour in Work”.
- 1952-1953 Was Chief Pediatrician of the Tbilisi region.
- 1954 Defended a thesis for a scientific degree of Doctor of Medical Sciences – “Changes in Central Nervous System in dystrophic children”.
- 1955 Was elected as a delegate of 5th Call of the City Council of Tbilisi Workers’ Delegates.
- 1956-1960 Worked as a professor at the Department of Children’s Diseases, Faculty of Medicine, Tbilisi State Medical Institute.
- 1957 Was elected as a delegate of 6th call of the City Council of Tbilisi Workers’ Delegates.
- 1958 Received a rank of professor.
- Participated in the 11th Congress of Polish pediatricians.
- 1958-1959 Was Chief Pediatrician of Tbilisi.
- 1959-1966 Was chairman of Pediatric Association of the Abkhazian ASSR, at the same time – a curator of children health-care institutions.
- 1960-1964 Was Chief Pediatrician of the Ministry of Health of the Georgian SSR.

- 1960-1988 Worked as a head of the Department of Children's Diseases, Faculty of Medicine, Tbilisi State Medical Institute.
- 1962-1967 Was a member of the board of the USSR Pediatric Association.
- 1963 Was awarded with "Diploma of Honor" for active participation in the work of public universities.
- 1967 Was awarded with the order of "Sign of Honor".
- Was awarded with a rank of Honoured Scientist of the Georgian SSR.
- Was elected as a corresponding member of the Academy of Sciences of the Georgian SSR.
- 1967-1978 Was director of Scientific Research Institute of Pediatrics of the Ministry of Health of the Georgian SSR.
- 1967-1988 Was a member of the presidium of the board of the USSR Pediatric Association.
- 1971 Was awarded with "Order of Labour Red Flag".
- Participated in the 13th International Congress of the International Pediatric Association in Vienna.
- 1971-1988 Was president of the Pediatricians' Scientific Society of Georgia.
- 1975-1988 Was a member of the Scientific Council of the Ministry of Health of the Georgian SSR.

- 1977 In connection with the 60th anniversary of Great October Socialist Revolution, was awarded with the “Diploma of Honor” for a long and fruitful work for children’s health care.
- 1979 In connection with his 60th anniversary was awarded with “Diploma of Honor” of the Society “Tsodna” (Knowledge) for active participation in its work.
- 1982 Was awarded with “Diploma of Honor” by the Ministry of Health of the USSR.
- 1982-1988 Was leader of the Pubertology academic group attached to the Academy of Sciences of the Georgian SSR.
- 1983-1988 Was deputy chairman of the Scientific Council Studying Problems related to the Demography attached to the Academy of Sciences of thr Georgian SSR.
- 1984 In connection with the 60th anniversary of foundation of the magazine “Sabchota Meditsina” [Soviet Medicine], was awarded with “Diploma of Honor” for fruitful participation in its work.
- 1988 Deceased on January 22 in Tbilisi.
- 1993 Former street of Lena in Tbilisi was named after Irakli Pagava.
- A scholarship named after Irakli Pagava was established in Tbilisi State Medical University.
- Scientific-Research Institute of Pediatrics of the Ministry of Health of Georgia was named after Irakli Pagava.

ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И.К.ПАГАВА

- 1918 г. 28 марта родился в Кутаиси.
- 1933 г. Закончил с отличием педагогический техникум в г. Чиатура.
- 1934-1939 гг. Учился на лечебном факультете Тбилисского государственного медицинского института
- 1938-1941 гг. Учился в Тбилисской государственной консерватории им. В.Сараджишвили.
- 1939-1942 гг. Аспирант кафедры детских болезней Тбилисского государственного медицинского института.
- 1942-1943 гг. Ассистент кафедры инфекционных болезней Тбилисского государственного медицинского института и ординатор дома ребенка.
- 1943 г. Защитил кандидатскую диссертацию на тему "Частота дыхания, пневмография и содержание газов в крови у детей с пневмонией на открытом воздухе и в помещении".
- 1943-1946 гг. Ассистент кафедры детских болезней лечебного факультета Тбилисского государственного медицинского института.
- 1946-1947 гг. Читал лекции по педиатрии в Тбилисском институте усовершенствования врачей.
- 1946-1956 гг. Доцент Кафедры детских болезней Лечебного факультета Тбилисского государственного медицинского института.

- 1949 г. Присвоено звание доцента.
- 1951 г. Награжден медалью “За Трудовую Доблесть”.
- 1952-1953 гг. Главный педиатр Тбилисской области.
- 1954 г. Защитил докторскую диссертацию на тему “Изменения центральной нервной системы при дистрофических состояниях у детей”.
- 1955 г. Избран депутатом Тбилисского Городского Совета Депутатов Трудящихся 5-го созыва.
- 1956-1960 гг. Профессор кафедры детских болезней лечебного факультета Тбилисского государственного медицинского института.
- 1957 г. Избран депутатом Тбилисского Городского Совета Депутатов Трудящихся 6-го созыва.
- 1958 г. Присвоено звание профессора.
- Участник XI съезда педиатров Польши.
- 1958-1959 гг. Главный педиатр г. Тбилиси.
- 1959-1966 гг. Председатель Научного общества педиатров Абхазской АССР, в то же время – куратор детских лечебно-профилактических учреждений.
- 1960-1964 гг. Главный педиатр Министерства здравоохранения Грузинской ССР.
- 1960-1988 гг. Заведующий кафедрой детских болезней лечебного факультета Тбилисского государственного медицинского института.

- 1962-1967 гг. Член правления Всесоюзного научного общества педиатров.
- 1963 г. Награжден Почетной грамотой за активное участие в работе народных университетов.
- 1967 г. Награжден орденом “Знак Почета”.
- Присвоено звание Заслуженного деятеля науки Грузинской ССР.
- Избран членом-корреспондентом Академии Наук Грузинской ССР.
- 1967-1978 гг. Директор НИИ педиатрии Министерства здравоохранения Грузинской ССР.
- 1967-1988 гг. Член Президиума правления Всесоюзного научного общества педиатров.
- 1971 г. Награжден “Орденом Трудового Красного Знамени”.
- Участник XIII международного конгресса педиатров в Вене.
- 1971-1988 гг. Президент Научного общества педиатров Грузии.
- 1975-1988 гг. Член Ученого совета Министерства здравоохранения Грузинской ССР.
- 1977 г. К 60-летию Великой Октябрьской Социалистической революции за продолжительную и плодотворную работу в области детского здравоохранения награжден Почетной грамотой.

- 1979 г. В связи с 60-летием со дня рождения за активное участие в деятельности общества "Знание" награжден Почетной грамотой общества "Знание" Грузинской ССР.
- 1982 г. Министерством здравоохранения СССР награжден Почетной грамотой.
- 1982-1988 гг. Руководитель академической группы по пубертологии при Академии Наук Грузинской ССР.
- 1983-1988 гг. Заместитель председателя Ученого совета по изучению проблем народонаселения (демографии) при Академии Наук Грузинской ССР.
- 1984 г. В связи с 60-летием журнала "Советская медицина" (Тбилиси) за плодотворное участие в творческой деятельности журнала награжден Почетной грамотой.
- 1988 г. 22 января скончался в Тбилиси.
- 1993 г. Бывшая Ленская улица в Тбилиси переименована в улицу Ираклия Пагава.
- В Тбилисском государственном медицинском университете основана стипендия имени Ираклия Пагава.
- НИИ педиатрии Министерства здравоохранения Грузии было присвоено имя Ираклия Пагава.

ირაკლი შალავას შრომები
WORKS OF IRAKLI PAGAVA
ТРУДЫ И.К. ПАГАВА

1941

1. რევმატიზმის საკითხისათვის ბავშვებში // საბჭ. მედიცინა. –1941. –№5.
2. საქართველოს კურორტები // საბჭ. მედიცინა. –1941. –№1-2. – გვ. 90-98.
3. О распространении рахита, ревматизма и борьба с ним в высокогорных районах Грузии // Выездная сессия Всесоюзного ин-та экспериментальной медицины им. Горького в г. Тбилиси. 3-8 мая 1941г.: Тез. док. – Тб.: Медгиз, 1941. – С. 23-24.
 Соавт.: М. Угрелидзе, М. Никогосова, Т. Квезерели-Копадзе, Е. Вартазарова, Е. Асписова, К. Кутелия, М. Цулая, М. Шапатава.
4. Курорты Грузии // Нар. здр. Груз. ССР 20 лет. – Тб., 1941. – С.65-73.

1942

5. საავადმყოფოს ბუნებრივი ვენტილაციის საკითხისათვის // თბილ. სახ. სამედიცინო ინ-ტის შრ. – 1942. – ტ.2. – გვ.192-200.
6. Картина крови у детей ревматиков // Сборник трудов Тбил. гос. мед. ин-та. –1942. –Т.2.

1943

7. სუნთქვის სიხშირე, პნევმოგრაფია და სისხლში აირების რაოდენობა ბავშვთა პნევმონიების დროს ღია და დახურულ ჰაერზე: საკანდ. დისერტაცია / დისერტაცია ეძღვნება მამის ყარამან ფალავას ხსოვნას. – თბ., 1943. – 164 გვ. – ბიბლიოგრ. გვ. 154-164.

1947

8. Функциональное состояние гемато-энцефалитического барьера при дистрофических состояниях // Ин-т педиатрии АМН

1948

9. თანდაყოლილი ტუბერკულოზის საკითხისათვის // თბილ. სახ. სამედიცინო ინ-ტის შრ. – 1948. – ტ.5. – გვ. 215-221. – რეზ. რუს.
10. К вопросу гормональной терапии коллагеновых болезней у детей // Тр. Тбил. гос. мед. ин-та. -1948. - Т.6.
11. Лечение туберкулезного менингита стрептомицином // V Всес. съезд врачей – фтизиатров: Труды. – М., 1948.
12. Распространение рахита и его формы в ГССР // Труды VI Всес. съезда детских врачей.– М.: Медгиз, 1948. – С.218-220.
Соавт.: М.Х. Угрелидзе, М. Никогосова, Т.Г. Квезерели-Копадзе, Н.И. Каландаришвили, Е.С. Вартазарова, Е.Н. Асписова, М. Цулая, М. Шапатава, Т. Гарсеванишвили, Л. Долженко.

1950

13. სისხლის წნევის ნორმებისა და პრეჰიპერტონული მდგომარეობის საკითხისათვის ბავშვებში // კლინიკური და ექსპერიმენტული კარდიოლოგიის ინ-ტის I სამეცნიერო სესია. 22-24 ივნ. 1950 წ.: თეზ. – თბ., საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1950. – გვ.7-8.
თანაავტ.: ე. ასპისოვა, თ. გოთუა, ნ. მეღია, ი. ჩოგოვაძე.
14. ცერებროსპინური სითხის ზოგიერთი ბიოლოგიური თავისებურება ტუბერკულოზური მენინგიტის დროს // თბილ. სახ. სამედიცინო ინ-ტის მე-6 სამეცნიერო სესია. 1950 წ. 10-14 მაისი: დღის წესრიგი და მოხს. თეზ. – თბ.: საქმედგამი, 1950.

1951

15. Результаты лечения стрептомицином больных туберкулезным менингитом // Стрептомицин при туберкулезном менингите. – М.: Изд-во АМН СССР, 1951. – С.65 - 67.
Соавт.: М.Х. Угрелидзе, М.С. Чхеидзе, Г.М. Чхеидзе, Т.В. Ширяев.

1952

16. სისხლის წნევის ნორმისა და ე.წ. პრეჰიპერტონული მდგომარეობის საკითხისათვის ბავშვებში // კლინიკური და ექსპერიმენტული კარდიოლოგიის ინ-ტის შრ. – 1952. – ტ.1. – გვ. 81-101. – რეზ. რუს.
თანაავტ.: ე. ასპისოვა, თ. გოთუა, ნ. მელია, ი. ჩოგოვაძე.
17. Диагностическое и прогностическое значение биологических показателей цереброспинальной жидкости при туберкулезном менингите // Вопросы педиатрии, охраны материнства и детства. – 1952. – №4. – С.17-19. – Библиогр.: 3 назв.

1953

18. გლუტათიონის და ასკორბინის მქავის მერყეობა სისხლში და თავ-ზურგტეინის სითხეში ტუბერკულოზური მენინგიტის დროს // საქ. სსრ. თბილისის ქალაქის პირველი კლინიკური საავადმყოფოს შრ. – 1953. – ტ. 5. – გვ. 393-399.
თანაავტ.: ი. ჩოგოვაძე.
19. ცენტრალური ნერვული სისტემის ცვლილებები ბავშვთა დისტროფიული მდგომარეობის დროს: სადოქტ. დის. / დისერტაცია ებღენება მ. უგრელიძეს. – თბ., 1953. – 436 გვ. – ბიბლიოგრ.: გვ. 154-164.
20. К вопросу о нормах кровяного давления и прегипертонических состояниях в детском возрасте. // Труды ин-та клинической и экспер. кардиологии АН ГССР. – 1953. – Т.2. – С.73-79.
Соавт.: Е. Асписова, Т.П. Готуа, Н.И. Мелия, И.И. Чоговадзе.
21. Материалы по изучению гипертонических состояний в юношеском возрасте // Тр. ин-та клинич. и эксперимент. кардиологии. – 1953. – Т.2. – С.61-79.
Соавт.: Е.Н. Асписова, Т.П. Готуа, Н.И. Мелия, И.И. Чоговадзе.

1954

22. Изменения центральной нервной системы при дистрофических состояниях у детей. Автореф. дисс... докт. мед. наук. – Тб.: Грузмедгиз, 1954. – 32 с.

1956

23. О некоторых функциональных изменениях нервной системы при туберкулезном менингите у детей // НИИ туберкулеза. Научная сессия, посвященная 25-летию основания ин-та. 17-20 мая 1956г. Тбилиси. – Тб., 1956. – С.21-22.
Соавт.: М.Х. Угрелидзе, Т.Я. Татишвили.

1957

24. ბავშვთა პნევმონიების კომპლექსური მკურნალობა სასუნთქი სისტემის ფუნქციურ მდგომარეობასთან დაკავშირებით // საბჭ. მედიცინა. – 1957. – №2. – გვ. 26-28. – რეზ. რუს.
25. თავ-ზურგტვინის სითხის ზოგიერთი მარკერების ცვლილებები ტუბერკულოზური მენინგიტის დროს // თბილ. სახ. სამედიცინო ინ-ტის შრ. – 1957. – ტ. 16. – გვ. 120-132. – რეზ. რუს. – ბიბლიოგრ.: 13 სსწ.
26. О некоторых функциональных изменениях нервной системы у детей перенесших туберкулезный менингит // Тр. респ. НИИ туберкулеза МЗ ГССР. -1957. – Т.8. -С.151-158.
Соавт.: М.Х. Угрелидзе, Т.Я. Татишвили.

1958

27. ბავშვთა ტუბერკულოზის ე.წ. დახურული ფორმების ზოგიერთი კლინიკური თავისებურება ანტიბაქტერიული პრეპარატებით მკურნალობისას // საბჭ. მედიცინა. – 1958. – №3. – გვ. 16-17. – რეზ. რუს.
თანაავტ.: მ.ქ. უგრელიძე, თ.ი. ტატიშვილი.
28. Клиника и лечение пневмонии раннего детского возраста в связи с функциональным состоянием дыхательной системы // I съезд педиатров Груз. Республики: Тез. докл. –Тб., 1958. – С.12-14.

1959

29. О церебролитической активности спинномозговой жидкости // I съезд детских врачей Азербайджана: Материалы. –Баку, 1959. –С.210-211.

1960

30. მარიამ უგრელიძე //პიონერი. –1960. –№3. – გვ. 6.
31. მარიამ უგრელიძე: ნეკროლოგი // საბჭ. მედიცინა. –1960. –№3. – გვ. 65-66: ფოტო.
32. Влияние Тбилисских серных источников на течение ревматизма у детей // Юбилейная сессия Азербайджан. мед. ин-та: Материалы. – Баку, 1960.
33. Опыт лечения детей-ревматиков на Тбилисском бальнеологическом курорте // Первая научная конференция медицинских ин-тов Азербайджанской ССР, Грузинской ССР и Армянской ССР. 15-18 апреля 1960 г. Баку.: Тез. докл. – Баку, 1960. – С.78-79.
Соавт. И.И. Чоговадзе.

1961

34. К вопросу применения аминазина в комплексной терапии туберкулезного менингита в детском возрасте // Научн. конф. фтизиатров Грузии. 17-20 апреля 1961г. Тбилиси.: Тез. докл. – Тб., 1961. – С.61-62.
Соавт. Н.И. Мелия.

1962

35. К вопросу лечения гипогалактии витамином В₁₂ // Труды объединенной научной сессии Тбилисского, Азербайджанского и Ереванского медицинских ин-тов. – Тб., 1962. – С.167-169. – Библиогр.: 5 назв.
36. К вопросу лечения кислородной недостаточности при пневмониях у детей грудного возраста //VIII Всес. съезд детских врачей. 26-30 июня, 1962 г. Киев.: Материалы. – М.: Медгиз, 1962. – С. 35-36.

1963

37. ა.ი. სიჭინავა (ნეკროლოგი) // საბჭ. მედიცინა. – 1963. – №2. – გვ. 65.
38. ტუბერკულოზობის პერიოდში სპაზმოფილიით დაავადებულ ბავშვთა კატამნეზი // პედიატრიის სამეცნ.-კვლევითი ინ-ტის სამეცნ.-პრაქტ. გამსვლელი სესია. სოხუმი. 22-23 ივნ. 1963. მუშაობის

გეგმა და მოხს. თეზ. – სოხუმი, 1963. – გვ. 27. – პარალ.
ტექსტი რუს. – გვ. 49.

39. К вопросу о показаниях и противопоказаниях курорта Кобулет при различных патологических состояниях в детском возрасте // Тбил. гос. медицинский ин-т.: Аннотация научных работ. – Тб., 1963. – С.131-132.
Соавт. М.С. Чхеидзе.

1964

40. კეთილი მკურნალი [მ. უგრელიძე]. – თბ.: ნაკადული, 1964. – 52 გვ.
რეც.: მხეიძე გ. ნაშრომი კეთილ მკურნალზე // ქუთაისი. – 1964. – 23 მაისი. – გვ. 4.
41. К вопросу лечения кислородной недостаточности при пневмониях у детей грудного возраста // Труды VIII Всес. съезда детских врачей. 26-30 июня 1962 г. Киев. - М.: Медицина, 1964. –С.183-185.
42. Роль конституционного фактора при некоторых патологических состояниях у детей // Второй съезд педиатров ГССР: Материалы. - Тб., 1964. – С. 226-228.

1965

43. კოლაგენოზების საკითხისათვის ბავშვებში // საქართველოს პედიატრთა II ყრილობის შრომები. 12-15 მაისი. 1965. –თბ., 1965. –გვ.10.
44. პედიატრიის ცნობარი. – თბ.: საბჭ. საქართველო, 1965. – 416 გვ.
თანაავტ. ნ. ხერხეულიძე.
45. Современное состояние учения о коллагеновых заболеваниях у детей // Международная научно-практическая конференция педиатров и врачей подростковых кабинетов по борьбе с ревматизмом и паразитарными заболеваниями. 13-15 октября 1965 г. Тбилиси. – Тб., 1965. – С.13-15.

1966

46. Некоторые вопросы внешнего дыхания и газового обмена детей раннего возраста. –Тб.: Мецниереба, 1966. - 136 с.- Библиогр. 285 назв.
Соавт. Н.В. Дапквашвили.

47. Сравнительная эффективность лечения детей, больных различными заболеваниями, в условиях приморского, низкогорного и высокогорного климата // Съезд курортологов и физиотерапевтов Грузии.: Материалы. - Тб.: Сабчота Сакартвело, 1966. -С. 65-67.

Соавт.: Н.Г. Херхеулидзе, Т.Я. Татишвили, М.С. Чхеидзе.

1967

48. დელათა და ბავშვთა ჯანდაცვა - ოქტომბრის პირმშო // საბჭ. მედიცინა. - 1967. - №4. - გვ. 61-64.

თანაავტ. ლ. ირემაძე.

49. პა. ყურაშვილი (ნეკროლოგი) // საბჭ. მედიცინა. -1967. -№3. -გვ.66.

თანაავტ. გ. ჩხეიძე.

50. [რეცენზია] // საბჭ. მედიცინა. - 1967. - №6. - გვ. 62-63. - რეც. წგ-ზე: ნიჟარაძე გ. ახალშობილთა ზოგიერთი დაავადების პათოგენეზი, კლინიკა და მკურნალობა. - თბ.: საბჭ. საქართველო, 1967. -207 გვ.

51. Значение экссудативного диатеза в патогенезе инфекционно-аллергических заболеваний у детей // IX Всесоюзн. съезд детских врачей. Апрель 1967г. Тбилиси.: Материалы.- М., 1967. - С.77-78.

52. К вопросу применения гормональных препаратов при заболеваниях дыхательной системы у детей // Тр. Тбил. гос. мед. ин-та. -1967. - Т.23. - С.226-229.

Соавт.: Т.Я. Татишвили, Н.Г. Херхеулидзе, К.В. Баланчивадзе, М.С. Чхеидзе, Н.А. Жгенти, Ц.К. Нижарадзе.

1968

53. ალერგიის ზოგიერთი საკითხი ბავშვებში // საბჭ. მედიცინა. -1968. - №4. -გვ.3-7.

თანაავტ. გ. ნიჟარაძე.

54. ალერგიული დაავადებანი ბავშვებში // სახალხო ჯანმრთელობა. -1968. - 15 თებ. - გვ.3: სურ-ით.

55. ვლადიმერ თოხაძე [პედიატრი. დაბადების 75 წლისთავის გამო] // საბჭ. მედიცინა. - 1968. -№3. - გვ.66-67.

თანაავტ. ი. ციციშვილი.

56. ზოგიერთ ენდოგენურ ფაქტორთა მნიშვნელობა ბავშვთა ინფექციურ-ალერგიული დაავადებების პათოგენეზში // პედიატრიის

სამეცნ.-კვლევ. ინ-ტის შრ. – 1967-1968. – ტ.3-4. – გვ.397-401.
– რეზ. რუს.

თანაავტ.: ნ. ხერხეულიძე, თ. ტატიშვილი, მ. ჩხეიძე.

57. ფილტვების ანთების ეტიოპათოგენეზი, კლინიკა და მკურნალობა ბავშვებში // საბჭ. მედიცინა. – 1968. – №2. – გვ. 5-9.

თანაავტ. გ. ნიჟარაძე.

58. Главное направление – аллергия: Интервью с новыми членами-корреспондентами Академии наук Грузинской ССР) // Веч. Тбилиси. – 1968. – 5 янв. – С.2: Портр.

59. За здоровье детей: К 75-летию со дня рождения В.А. Тохадзе // Заря востока. – 1968. – 6 июня. – С.6.

60. Состояние некоторых показателей функции печени при бронхиальной астме у детей // Патогенез и классификация форм и стадии бронхиальной астмы. 25-28 марта 1968г. г. Боржоми: Материалы симпозиума. – Тб., 1968. – С.51.

Соавт. Т.П. Курашвили.

1969

61. ალერგიულ დაავადებათა გავრცელება ზემო სვანეთის ბავშვთა მოსახლეობაში // პედიატრიის სამეცნ.-კვლევ. ინ-ტის სამეცნ. სესიის მასალები. – თბ., 1969. – გვ.44-45.

თანაავტ.: თ. გარსევანიშვილი, ბ. დიდებულიძე, მ. ქარცივაძე, თ. გოგობერიძე, თ. ქავთარაძე, ნ. მუჭერია.

62. ბავშვთა ჯანმრთელობის დაცვა საქართველოში დიდ ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის 50 წლისთავისათვის // პედიატრიის სამეცნ.-კვლევ. ინ-ტის შრ. – 1967-1968-1969. – ტ.3-4. – გვ.3-8.

63. ექსპერიმენტული დიათეზის პრობლემის ზოგიერთი საკითხი // პედიატრიის სამეცნ.-კვლევ. ინ-ტის სამეცნ. სესიის მასალები. – თბ., 1969. – გვ. 19-21.

64. ზოგიერთ ენდოგენურ ფაქტორთა მნიშვნელობა ბავშვთა ინფექციურ-ალერგიულ დაავადებათა პათოგენეზში // პედიატრიის სამეცნ.-კვლევ. ინ-ტის შრ. – 1967-1968-1969. – ტ.3-4. – გვ. 397-403. – რეზ. რუს. – ბიბლიოგრ.: 11 სხვ.

თანაავტ.: ნ. ხერხეულიძე, თ. ტატიშვილი, მ. ჩხეიძე.

65. რომ ჯანსაღი იყვნენ მარად... / საუბარი ი. ფალავასთან... // სახალხო ჯანმრთელობა. – 1969. – 1 იანვ. – გვ. 2-3: სურ-ით.

66. Библиография диссертаций и монографий по педиатрии и организации детского здравоохранения, выполненные врачами Грузинской ССР // Тр. НИИ педиатрии Министерства здравоохранения ГССР. - 1967-1968-1969. – Т.3-4. – С. 679-689.

Соавт. Ф.В. Шотадзе.

67. Морфологические и гистологические изменения некоторых органов при экспериментальном рахите // Сообщ. АН ГССР. - 1969. - Т.56, №1. - С.225-228. - Рез. груз., англ.
Соавт.: Л.А. Курашвили, Н.С. Намгаладзе, Г.И. Наморадзе.
68. Некоторые вопросы проблемы экссудативного диатеза // Матер. науч. сесс. НИИ педиатрии, посвящ. 100-лет. со дня рожд. В.И. Ленина. - Тб., 1969. - С. 19-21.
69. О значении внутриутробных взаимоотношений матери и плода в изменении реактивности детского организма // Реактивность растущего организма. - М., 1969. -С. 26-27.
Соавт. Н.Г. Херхеулидзе.
70. Распространение аллергических заболеваний среди детского населения верхней Сванетии // Матер. науч. сесс. НИИ педиатрии, посвящ. 100-лет со дня рожд. В.И. Ленина. - Тб., 1969. - С. 44-45.
Соавт.: Т.И. Гарсеванишвили, Б.Ш. Дидебулидзе, М.Д. Карцивадзе, Т.Г. Гогоберидзе, Т.А. Кавтарадзе, Н.Д. Мукерия.

1970

71. ერთი შვილი არა შვილი... // ლიტერატურული საქართველო. - 1970. - 27 მარტი. - გვ. 4.
72. მარიამ უგრელიძე [დაბადების 85 წლისთავისადმი] // საბჭ. მედიცინა. - 1970. - №3. - გვ. 62.
თანაავტ. ნ. ხერხეულიძე.
73. მოგილოცავთ, ყმაწვილებო, ახალი სასწავლო წლის დაწყებას // ნორჩი ლენინელი. - 1970. - 4 სექტ. - გვ. 3: სურ.
74. პროფესორი მარიამ უგრელიძე [გარდაცვალების 100 და დაბადების 85 წლისთავი] // საქ. ქალი. - 1970. - №7. - გვ. 18.
თანაავტ. ნ. ხერხეულიძე.
75. Лечение пневмонии раннего детского возраста ингаляцией полибактериофагом // Матер. III съезда детских врачей Азербайджана. - Баку, 1970. -С.206-207.
Соавт.: И.А. Георгадзе, Т.И. Гарсеванишвили, Н.Д. Мукерия.
76. Неутомимый исследователь: к 70 летию со дня рождения И.М. Рцхиладзе // Заря Востока. - 1970. - 14 окт. - С. 4.
Соавт.: Т.Ц. Тохадзе, Г. Квитаншвили.

77. ალერგია ბავშვებში /ინტერ. ჩაიწერა ლ. ხუბულურმა // კომუნისტი. – 1971. – 20 თებ. – გვ. 4.
78. ბავშვთა ჯანმრთელობის სადარაჯოზე // სოფლის ცხოვრება. – 1971. – 17 ნოემბ.
79. ბავშვი რომ ჯანმრთელი იყოს / საუბარი ჩაიწერა ლ. ხუბულურმა // კომუნისტი. – 1971. – 17 ნოემბ.
80. ზრუნვა ნორჩების სიცოცხლისათვის // სოფლის ცხოვრება. – 1971. – 24 თებ.
81. მიზანი: ჯანსაღი თაობის აღზრდა [ინტერვიუ ვენაში ჩატარებულ პედიატრთა XIII საერთაშორისო კონგრესის შესახებ] // თბილისი. – 1971. – 15 დეკ. – გვ. 3: ფოტო.
82. The Importance of ABO-incompatibility in the Development of Allergy in Children // XIII International Congress of Pediatrics. 29 August - 4 September, 1971, Wien, Österreich. Proceedings. – Vol. IV. Immunology. – Wien: Verlag der Wiener medizinischen Akademie. -1971. – P.387.
Co-auth. N. Kherkheulidze.
83. Белково-гликопротеидные показатели в сыворотке крови беременных женщин и их новорожденных // Обмен веществ и иммунитет у новорожденных в норме и патологии. – М., 1971. – С. 94-95.
Соавт.: Ц.В. Тохадзе, Ц.И. Картозия, Ю.А. Мучаидзе, М.В. Киквадзе.
84. Белковый продукт “Надуги” и его применение в лечебном питании детей с экссудативным диатезом // Матер. III съезда педиатров Грузии. – Тб., 1971. – С.239-242.
Соавт.: Е.И. Гери, М.Г. Кацелашвили, С.Г. Таблиашвили, Н.А. Пруидзе.
85. Значение экссудативного диатеза в патогенезе инфекционно-аллергических заболеваний у детей // Труды IX Всес. съезда детских врачей. – М.: Медицина, 1971. – С.112-114.
86. Использование вычислительных машин для обработки информации в педиатрии // I респ. конф. по применению математических методов и вычислит. техники в здравоохран. и мед. науке: Материалы. – Тб., 1971. – С. 81-82.
Соавт.: Т.В. Гогуа-Рцхиладзе, Л.Ф. Ломия.

87. К вопросу классификации экссудативного диатеза // Материалы III съезда педиатров Грузии. –Тб., 1971. –С.294-295.
Соавт. М.В. Цулукидзе.
88. Молочный продукт “Надуги” и некоторые данные его технологии и состава // Сообщ. АН ГССР. –1971. – Т.62, №1. – С.181-184. – Рез. груз., англ. – Библиогр.: 5 наз.
Соавт.: Е.И. Гери, М.Г. Кациелашвили, С.Г. Таблиашвили, Н.А. Пруидзе.
89. Некоторые показатели обмена веществ в норме и при гипербилирубинемиях новорожденных с учетом Резус и АВО принадлежности // Обмен веществ и иммунитет у новорожденных в норме и патологии. – М.,1971. – С. 92-94.
Соавт.: Ц.И. Картозия, Е.Д. Манджгаладзе, Т.В. Эзугбая.
90. Некоторые показатели тканевого дыхания при пневмонии у детей первого года жизни // Педиатрия. –1971. –№3. –С.22-26.
Соавт. Т.И. Гарсеванишвили.
91. Перспективы дальнейшего развития научной педиатрии в Грузии и задачи НИИ педиатрии МЗ ГССР // Материалы III съезда педиатров Грузии. – Тб., 1971. – С.299-302.
Соавт. Ц.И. Картозия.
92. Состояние сердечно-сосудистой системы при нефропатиях у детей // Материалы III съезда педиатров Грузии. –Тб., 1971. – С.214-215.
Соавт.: Т.Я. Татишвили, Н.Г. Херхеулидзе, К.В. Баланчиадзе, Н.В. Дапквашвили, Д.Г. Дидебулидзе, И.В. Мчедлишвили, М.С. Чхеидзе, Н.А. Жгенти, Д.М. Зоидзе, Н.Ш. Манджавидзе, Ц.К. Нижарадзе.
93. Функциональное состояние печени при бронхиальной астме у детей и его роль и значение в патогенезе данного заболевания // Проблемы аллергии в клинике и эксперименте: Тезисы докладов 1-ой Всесоюзной конференции. Москва. 4-6 октября 1971 г. –М., 1971. –С.80-82.
Соавт. Т.П. Курашвили.
94. Этиотропная терапия пневмонии с аллергическим компонентом у детей первого года жизни (применение полиаутобактериофага) // Материалы III съезда педиатров Грузии.- Тб., 1971.-С.108-111.

1972

95. ბრონქული ასთმის გავრცელება საქართველოს სსრ ზოგიერთი რაიონის ბავშვთა მოსახლეობაში // პედიატრიის სამეცნ.-კვლევითი ინ-ტის სამეცნიერო-პრაქტიკული გამსვლელი სესიის მასალები. 23-24 მარტი. 1972. ქ. გურჯაანი. – თბ., 1972. – გვ. 25-26.
თანაავტ.: თ. გიუნაშვილი, ც. კარტოზია, ქ. გველესიანი, თ. გოგუარცხილაძე, ე. მანჯგლაძე, მ. ლომიძე.
96. ექსუდაციური დიათეზის მკურნალობის საკითხისათვის // პედიატრიის სამეცნ.-კვლევ. ინ-ტის სამეცნ.-პრაქტიკული გამსვლელი სესიის მასალები. 29-30 იანვ. 1972 წ. ქუთაისი. – თბ., 1972. – გვ. 40-43.
თანაავტ.: მ.ბ. წულუკიძე, ქ.ვ. ჭყონია, ა.ვ. კობახიძე, ე.პ. ავალიანი.
97. ზოგიერთი მოსაზრება ფსიქოსომატური დაავადების შესახებ // საქართველოს პედიატრთა და პედაგოგთა სამეცნიერო საზოგადოებების გამგეობათა გაფართოებული პლენუმი „სკოლა და ჯანმრთელობა“: მასალები. – თბ., 1972. – გვ. 12-14.
თანაავტ.: ი. ბუჯალავა, დ. მამფორია.
98. ნადულის გამოყენების საკითხისათვის ჩვილ ბავშვთა კვებაში ალერგიული განწყობის დროს // პედიატრიის სამეცნ.-კვლევითი ინ-ტის სამეცნიერო-პრაქტიკული გამსვლელი სესიის მასალები. 23-24 მარტი. 1972. ქ. გურჯაანი. – თბ., 1972. – გვ. 19.
თანაავტ.: ე. გერი, მ. კაციელაშვილი, ს. ტაბლიაშვილი, ნ. ფრუიძე.
99. პედიატრია საქართველოში // საქართველოს მედიკოს-ისტორიკოსთა სამეცნიერო საზოგადოებისა და თბილისის სახ. სამედიც. ინ-ტის გაერთ. სამეცნ. სესია. 15-16.XII. 1972 წ. თბილისი: თეზისები. – თბ., 1972. – გვ. 29-33. პარალ. ტექსტი რუს.: გვ. 72-76.
თანაავტ. ნ. ხერხეულიძე.
100. საქართველოს პედიატრთა III ყრილობა [თბილისი. 1972 წ.] // საბჭ. მედიცინა. – 1972. – №1. – გვ. 52-55.
თანაავტ. ფ. შოთაძე.
101. Зависимость лактации от психологического состояния женщины // 5-й съезд врачей-педиатров Украинской ССР. Декабрь, 1972 г. Киев.: Материалы. - Киев: Здоровья, 1972. – С. 132-133.

102. И лечить и воспитывать / беседу с И.К. Пагава вела С. Мартинюк // Заря Востока. -1972. - 15 сент. – С. 4.
103. К вопросу об эффективности специфической десенсибилизации при бронхиальной астме у детей // Специфическая и неспецифическая терапия бронхиальной астмы: Материалы симпозиума. г. Батуми, 25-27 сентября 1972 г.–Батуми, 1972. –С.91-92.
Соавт.: Н.Г. Херхеулидзе, Н.Ш. Манджавидзе, Н.В. Пиртахия, Ц.П. Шарашенидзе.
104. К вопросу применения “Надуги” в питании грудных детей при аллергической настроенности // Матер. научн. – практ. выезд. сессии НИИ педиатрии МЗ ГССР в Гурджаани. – Тб., 1972. – С.19-21.
Соавт.: Е.И. Гери, М.Г. Кацелашвили, С.Г. Таблиашвили, Н.А. Пруидзе.
105. Некоторые вопросы клиники и лечения бронхиальной астмы у детей // Специфическая и неспецифическая терапия бронхиальной астмы: Материалы симпозиума. Батуми, 25-27 сентября 1972 г. – Батуми, 1972. – С. 92-94.
Соавт.: Т.И. Гиунашвили, Ц.И. Картозия, Т.В. Гогуарцхиладзе, К.Г. Гвелесиани, Е.Д. Манджгаладзе, Т.А. Кавтарадзе, М.С. Ломидзе, Т.Г. Гвилава.
106. Некоторые вопросы перинатальной смертности // Материалы [выезд.] научной сессии НИИ педиатрии МЗ ГССР. 29-30 июня 1972 г. Кутаиси. – Тб., 1972. – С.92-96.
Соавт.: Ю.А. Мучаидзе, Н.Д. Умикашвили, Ц.В. Тохадзе.
107. О преимуществе естественного вскармливания в психофизиологическом аспекте // Матер. научн. конфер., посвящ. 35-лет. открытия I клин. дет. больницы им. П.А. Курашвили. – Тб., 1972. –С. 8-9.
108. О специфической диагностике бронхиальной астмы у детей // 3-я конф. по проблеме хронических неспецифических, аллергических (бронхиальная астма) заболеваниях легких и их курортное лечение. Кисловодск. 28-29 июня, 1972. – Кисловодск, 1972.
Соавт.: Н.Г. Херхеулидзе, Н.Ш. Манджавидзе, Н.В. Пиртахия.

109. Перспективы изучения некоторых преморбидных состояний у детей // Материалы [выезд.] науч. сессии НИИ педиатрии МЗ ГССР, посвящ. 50-лет. создания СССР. Кутаиси, 29-30 июня 1972 г. – Тб., 1972. – С.116-120.
Соавт.: Ц.И. Картозия, Е.Д. Манджгаладзе.
110. Понять больного: Интервью с И. Пагава /А.Кикодзе // Веч. Тбилиси. -1972. -17 июля. –С.4.
111. Распространенность бронхиальной астмы и особенности ее клинического течения среди детей некоторых районов Грузии // Матер. [выезд.] науч. сессии НИИ педиатрии МЗ ГССР, посвящ. 50-лет. создания СССР. Кутаиси.29-30 июня 1972 г. –Тб., 1972. – С.122-124.
Соавт.:Т.И. Гиунашвили, Ц.И. Картозия, К.Г Гвелесиани, Т.В. Гогуа-Рцхиладзе, Е.Д. Манджгаладзе, М.С. Ломидзе, Т.Г. Гвилава.
112. 3-й съезд детских врачей Грузинской ССР // Педиатрия. - 1972. -№9. –С.82-86.
Соавт. Ф.В. Шотадзе.

1973

113. პედიატრიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის სამეცნიერო-პრაქტიკული სიახლენი // საბჭ. მედიცინა. – 1973, №4. - გვ. 61-62.
თანაავტ. ც. კარტოზია.
114. Дальнейшие пути изучения физиологической желтухи новорожденных // Гемолитическая болезнь и желтухи новорожденных: Материалы симпозиума. - 15-17 мая 1973 г. Иваново. – Иваново, 1973. – С.114-116.
Соавт.: Ц.И. Картозия, Е.Д. Манджгаладзе.
115. К вопросу о значении взаимоотношения внешней среды и установки личности в возникновении и эволюции невротических состояний в онтогенезе // Пленум Всес. общества детских врачей. Состояние здоровья школьников и организация их обслуживания. Москва. 17-19 дек. 1973г.: Тез. док. – М., 1973. – С. 92-93.
116. Некоторые проблемы детской аллергии // Аллергия детского возраста. Матер. выезд. сесс. отд. клин. и эксп. аллерг. НИИ педиатрии в г. Телави. – Тб., 1973. –С.39-44.

117. О применении “Надуги” в питании здоровых и страдающих экссудативным диатезом детей. Методическое письмо. –Тб., 1973. – 3 с.

Соавт.: Е.И. Гери, М.Г. Кацелашвили, С.Г. Таблиашвили, Н.А. Пруидзе.

1974

118. ბავშვთა ალერგიაში ინფორმაციულ სისტემათა გამოყენების თავისებურებათა შესახებ და მათი გაუმჯობესების პერსპექტივები // მედიცინასა და ჯანდაცვის ორგანიზაციაში მათემატიკური მეთოდებისა და გამოთვლითი ტექნიკის გამოყენების საკითხისადმი მოძღვნილი II რესპუბლიკური კონფერენცია. – თბ., 1974.
თანაავტ.: თ. გოგუა-რცხილაძე, ლ. ფადეევა, ტ. თედიაშვილი, ნ. ხმალაძე, ი. ვასილევა.
119. ბრონქული ასთმის კლინიკური მიმდინარეობის თავისებურებები ბავშვებში // პედიატრიის სამეცნ.-კვლევ. ინ-ტის შრ. - 1974. – ტ. VII. – გვ. 23-29. – რეზ. რუს. – ბიბლიოგრ.: 7 სსწ.
თანაავტ.: თ. გიუნაშვილი, ც. კარტოზია, თ. გოგუა-რცხილაძე, თ. ქავთარაძე, ე. მანჯგალაძე, მ. ლომიძე, გ. გვილაჯა.
120. გახანგრძლივებული პნევმონიების საკითხისათვის ჩვილ ბავშვთა ასაკში // პედიატრიის სამეცნ.-კვლევ. ინ-ტის სამეცნიერო პრაქტიკული გამსვლელი სესია. 5-6 სექტ. 1974 წ. სოხუმი: თეზ. – თბ., 1974. – გვ. 4-5.
121. გულისხმიერება გმართებთ // მედიცინის მუშაკი. – 1974. – 28 ივნ. – გვ. 1: სურ-ით.
122. პედიატრიული კადრების კვალიფიკაციის ამაღლების ზოგიერთი ორგანიზაციული ფორმა // საბჭ. მედიცინა. –1974. –№3. –გვ. 67-69.
თანაავტ. თ.გ. ლოლობერიძე.
123. ქართველ მკითხველთათვის „საქართველოს ქალი“ ერთ-ერთი ყველაზე საყვარელი ჟურნალია. // საქ. ქალი. –1974. –№11. –გვ. 13.
124. ჯანმრთელობა ყველა სიკეთის საწინდარია // სამშობლო. – 1974. – ივნისი. – გვ.4.
125. Влияние групповой (ABO) и резус-несовместимости крови матери и плода на некоторые иммунохимические сдвиги и диспозиция к различным патологическим состояниям у детей // X Всес. съезд детских врачей: Материалы. – М.: Медицина, 1974. – С.190-191.

Соавт. Ц.И. Картозия.

126. Динамика изменений сердечно-сосудистой системы и биохимических показателей при нефропатиях у детей // Сб. научных трудов Тбил. гос. мед. ин-та. -1974. – Т. XXV. – С.222-228.
Соавт.: Т.Я. Татишвили, Н.Г. Херхеулидзе, К.В. Баланчивадзе, М.С. Чхеидзе, Н.В. Дапквашвили, Д.Г. Дидебулидзе, И.В. Мchedlishvili, Ц.К. Нижарадзе, Н.А. Жгенти, Н.Ш. Манджавидзе, Д.М. Долидзе.
127. К вопросу функционального состояния сердца и сосудов при геморрагическом васкулите у детей // Сообщ. АН ГССР. - 1974. – Т.76, №1. – С.193-195. –Рез. груз. англ. –Библиогр. 11 назв
Соавт.: М.А. Илуридзе-Стуруа, Д.М. Двали.
128. Микрофлора хронических очагов инфекции при бронхиальной астме у детей и кожные пробы с аллергенами // Бронхиальная астма (патогенез, клиника, лечение). –М., 1974. – С.185-186.
Соавт.: Т.И. Гиунашвили, В.М. Саканделидзе, Л.Ф. Ломия.
129. Некоторые итоги разработки вопросов аллергии в НИИ педиатрии МЗ Грузинской ССР за 1972 год // Тр. НИИ педиатрии. –1974. – Т.VII. – С.3-12.
Соавт. Ц.И. Картозия.
130. Некоторые соображения о психо-соматической болезни // Тр. НИИ педиатрии. - 1974. – Т.7. – С. 53-61. – Рез. груз.
Соавт.: И.Г. Бжалава, Ж.Ф. Мампоря.
131. Распространенность бронхиальной астмы среди детского населения в Груз. ССР // Бронхиальная астма (патогенез, клиника, лечение). – М., 1974. - С.184-485.
Соавт.: Т.И. Гиунашвили, Ц.И. Картозия, Т.В. Гогуа-Рцхиладзе, Е.Д. Манджгаладзе, М. С. Ломидзе, Т.А. Кавтарадзе, Г.Т. Гвилава.
132. Фазовая структура электрической систолы у здоровых детей в возрастном аспекте от 1 дня до 16 лет включительно // Сообщ. АН ГССР. – 1974. – Т.75. – №2. –С. 481-484. – Рез. груз. англ.
Соавт.: Г.И. Цинцадзе, М.А. Илуридзе-Стуруа.
133. Физическое развитие, заболеваемость и некоторые иммунобиологические показатели детей в связи с возрастом

родителей // Сб. научных трудов Тбил. гос. мед. ин-та. -1974.
- Т. XXV. – С. 218-222.

Соавт.: Т.Я. Татишвили, Н.Г. Херхеулидзе, М.С. Чхеидзе, К.В. Баланчивадзе, И.В. Мchedlishvili, Н.А. Жгенти, Ц. К. Нижарадзе, Ц.П. Шарашенидзе, Д.М. Зоидзе.

134. Функциональное состояние сердечно-сосудистой системы при аллергиях у детей // Сб. научных трудов Тбил. гос. мед. ин-та. -1974. – Т. XXV. – С.287-290.

Соавт.: Т.Я. Татишвили, Н.Г. Херхеулидзе, К.В. Баланчивадзе, М.С. Чхеидзе, Н.В. Дапквашвили, Ц. К. Нижарадзе, Н.А. Жгенти.

1975

135. ამგდარი მკურნალი: ბ. ჭელიძის დაბადების 75 და სამედიცინო მოღვაწეობის 50 წლისთავის გამო // ქუთაისი. – 1975. – 10 ივნ.

თანაავტ. გ. მხეიძე.

136. მარიამ ბოკერია: დაბადებიდან 75 წლისთავის გამო // საბჭ. მედიცინა. – 1975. – №5. – გვ. 69-70. – რეზ. რუს.

თანაავტ. გ. ნიჟარაძე.

137. პელიატრთა X საკავშირო ყრილობა [მოსკოვი] // საბჭ. მედიცინა. –1975. – №1. – გვ. 58-60.

თანაავტ.: ფ. შოთაძე, ნ. უმიკაშვილი.

138. პნევმონიის მიმდინარეობა ქალასშიდა ტრავმით ან ასფიქსიით დაბადებულ ბავშვებში // საბჭ. მედიცინა. – 1975. – №5. – გვ. 31-34. – რეზ. რუს., ინგლ. – ბიბლიოგრ.: 5 სახელწ.

თანაავტ.: ლ.ქერქაძე, უ. შარაშიძე.

139. ლეაწლმოსილი... მ. უგრელიძის შესახებ // თბილისი –1975. –25 იანვ. –გვ.3.

თანაავტ. ნ. ხერხეულიძე.

140. Библиографический указатель научных трудов научно-исследовательского института педиатрии (1960-1974). –Тб., 1975. –206с.

Соавт.: Т.Г. Гогоберидзе, Л. Гоголашвили.

141. Детский доктор: о Б. Челидзе // Кутаисская правда. –1975. – 24 мая. – С. 3.

Соавт. Г. Мхеидзе.

142. На прицеле аллергия: И. Пагава рассказывает // Заря Востока. – 1975. - 9 дек. –С. 4: фото с сотрудниками.

143. Фиксированная установка при бронхиальной астме у детей // Сообщ. АН ГССР. - 1975. - Т.78, №1.- С.213-216. - Рез. груз., англ. - Библиогр.: 6 назв.
Соавт. Ж. В. Мампория.

1976

144. ახალშობილთა ფიზიოლოგიური პროტეინურიის საკითხისათვის // საქართველოს ბავშვთა ექიმების IV ყრილობა: მასალები. - თბ., 1976. - გვ. 164-166. - რეზ. რუს.
თანაავტ.: დ. დიდებულიძე, ი. მჭედლიშვილი, ჯ. ჯაიანი.
145. ბავშვთა დაავადებები. ნაწ.1. სახელმძღვ. სამედიცინო ინ-ტის სტუდენტებისათვის. - თბ.: განათლება, 1976. - 540 გვ.
რეც.: ნიჟარაძე გ. მოზარდის სამკურნალოდ // თბილისი. - 1977. - 27 აპრ. - გვ.3., ჩოგოვაძე ი. // საბჭ. მედიცინა. - 1977. - №3. - გვ. 59-60.
146. ბავშვთა სნეულებათა პირველი კათედრა საქართველოში: კათედრის დაარსებიდან 55 წლისთავის გამო // საქართველოს ბავშვთა ექიმების IV ყრილობა: მასალები. - თბ., 1976. - გვ. 46-48.
თანავტ.: ნ. ხერხეულიძე, მ. ჩხეიძე.
147. ბავშვის ჯანმრთელობაზე ზრუნვით. საუბარი ი. ფალავასთან // სოფლის ცხოვრება. - 1976. - 16 ნოემბ. - გვ.4.
148. ბრონქული ასთმის გავრცელება საქართველოს ბავშვთა მოსახლეობაში და მისი კლინიკური თავისებურებები // პედიატრიის სამეცნ.-კვლევ. ინ-ტის შრომები. - 1975-1976. - ტ. 8-9. - გვ. 200-205. - რეზ. რუს. - ბიბლიოგრ.: 8 სახელწ.
თანავტ.: თ. გიუნაშვილი, ც. კარტოზია, თ. გოგუარცხილაძე, გ. გვილაგა, თ. ქავთარაძე, ე. მანჯგალაძე, მ. ლომიძე, მ. თოფურიძე, ვ. ქუთათელაძე, ვ. პაპავა.
149. ელექტროკარდიოგრაფიული და ფონოკარდიოგრაფიული ცვლილებების საკითხისათვის ექსუდაციური დიათეზის დროს ბავშვებში // პედიატრიის სამეცნ.-კვლევ. ინ-ტის შრომები. - 1975-1976. ტ. 8-9. - გვ. 171-175. - რეზ. რუს.
თანაავტ.: ნ. დაფქვიამშვილი, ნ. მანჯავიძე.
150. ზოგიერთ ექზოგენურ და ენდოგენურ ფაქტორთა მნიშვნელობა ჩვილ ბავშვთა პნევმონიების მიმდინარეობაში // საქართველოს ბავშვთა ექიმების IV ყრილობა: მასალები. - თბ., 1976. - გვ. 9-11. - პარალ. ტექსტი რუს.
151. თირკმელზედა ჯირკვლის ქერქის ფუნქციური მდგომარეობისა და ზოგიერთ იმუნოლოგიურ მაჩვენებელთა ცვლილების საკითხისათვის ჩვილ ბავშვთა პნევმონიის დროს // საქართველოს ბავშვთა ექიმების IV ყრილობა: მასალები. - თბ., 1976. - გვ. 231-234. - რეზ. რუს.
თანაავტ.: ც. შარაშენიძე, ნ. მანჯავიძე.

152. ინტრანატალური პათოლოგიის (ქალასშიდა ტრავმის, ასფიქსიის) როლი ნეიროტოქსიკოზის ფორმირებაში ჩვილ ბავშვთა პნევმონიის დროს // საქართველოს ბავშვთა ექიმების IV ყრილობა: მასალები. – თბ., 1976. – გვ. 178-180. – რეზ. რუს.
- თანაავტ.: ლ. ქერქაძე, ჟ. შარაშიძე.
153. ლეიკოციტების ფუნქციური აქტივობის ზოგიერთი მაჩვენებელი ჩვილ ბავშვთა პნევმონიის დროს დედასა და ნაყოფს შორის ლეიკოციტების ანტიგენების მიმართ შეთავსების გათვალისწინებით // საქართველოს ბავშვთა ექიმების IV ყრილობა: მასალები. – თბ., 1976. – გვ. 240-243. – რეზ. რუს.
- თანაავტ.: დ. ბეგალიშვილი, ნ. ხერხეულიძე.
154. ფონო და ელექტროკარდიოგრაფიული მონაცემები ექსუდაციური დიათეზის ფონზე მიმდინარე პნევმონიის დროს // საქართველოს ბავშვთა ექიმების IV ყრილობა: მასალები. – თბ., 1976. – გვ. 225-227. – რეზ. რუს.
- თანაავტ.: ნ. დაფქვიაშვილი, ნ. მანჯავიძე.
155. Группы крови по системе АВО и их роль в патогенезе и клиническом течении пневмонии раннего детского возраста // IV съезд детских врачей Грузии: Материалы. – Тб., 1976. – С.187-189.
- Соавт.: Н.Г. Херхеулидзе, Л.А. Брегвадзе, Е.Г. Кацитадзе, М.Г. Кобахидзе, Ц.К. Нижарадзе.
156. Изучение белкового спектра молока и его значение при экссудативном диатезе у детей // Тр. НИИ педиатрии. – 1975-1976. – Т.8-9. – С.124-129. – Рез. груз. – Библиогр.: 3 назв.
- Соавт.: Г.Я. Кавиладзе, Ц.И. Картозия.
157. Изучение гаптоглобина в крови и клеточных элементах некоторых органов (печень, селезенка, матка, плацента) у беременных морских свинок и их плодов при экспериментальной сенсбилизации // Тр. НИИ педиатрии. – 1975-1976. – Т.8-9. – С.53-56. – Рез. груз. – Библиогр.: 3 назв.
- Соавт.: Т.Ш. Эгнаташвили, Ц.И. Картозия.
158. Изучение наследственных белков (гаптоглобин, трансферрин, церулоплазмин) при экссудативном диатезе у детей и их матерей // Тр. НИИ педиатрии. – 1975-1976. – Т. 8-9. – С.118-123. – Рез. груз. – Библиогр.: 4 назв.
- Соавт.: Г.Я. Кавиладзе, Ц.И. Картозия.

159. Итоги научных исследований по проблеме аллергических и инфекционно-аллергических заболеваний у детей // Тр. НИИ педиатрии. –1975-1976. –Т. 8-9.–С.5-12.
Соавт. Т.Г. Гогоберидзе.
160. “Мимика ребенка” // Веч. Тбилиси. -1976. -17 июня. – რეც. წგ-ზე: ს. კახიანი, ზ. კახიანი, დ. ასათიანი, ბავშვის მიმიკა. –თბ.: განათლება, 1976.
161. Некоторые показатели психологической структуры детей при бронхиальной астме // Тр. НИИ педиатрии. –1975-1976. – Т. 8-9.– С. 233-236. - Рез. груз. –Библиогр.: 2 назв.
Соавт.: С.В. Цуладзе, Ж.В. Мампория.
162. Некоторые цитогенетические показатели у новорожденных // IV съезд детских врачей Грузии: Материалы. – Тб., 1976. – С. 325-327.
Соавт. Д.Г. Дидебулидзе.
163. Организационно-методическое руководство и внедрение достижений НИИ педиатрии МЗ ГССР в практику здравоохранения // IV съезд детских врачей Грузии: Материалы. –Тб., 1976. –С.17-19.
Соавт.: Т.Г. Гогоберидзе, Н.Д. Умикашвили.
164. Отдаленные результаты т.н. транзиторной гипертонии детского возраста // Сибирский филиал АМН СССР. Ин-т цитологии и генетики СО АН ССР. Клинический отдел. – Новосибирск, 1976. – С.8.
165. Показатели артериального давления у здоровых детей дошкольного возраста // Тр. НИИ педиатрии. – 1975-1976. – Т. 8-9. – С. 443-451. - Рез. груз. – Библиогр.: 16 назв.
Соавт.: М. Тактакишвили, Л.В. Ломинадзе.
166. Электрокардиографические показатели у здоровых детей в районе высокогорья Грузинской ССР // Тр. НИИ педиатрии. –1975-1976. – Т. 8-9. – С.457-464. - Рез. груз. –Библиогр.: 6 назв.
Соавт.: Р.Ф. Лабадзе, М.А. Илуридзе-Стурау, Л.В. Ломинадзе.
167. Эпидемиология инфекционно-аллергических заболеваний среди детей Грузинской ССР // Тр. НИИ педиатрии. –1975-1976. –Т. 8-9. – С.13-20. – Рез. груз. – Библиогр.: 6 назв.
Соавт.: Т.В. Гогуа-Рцхиладзе, Ц.И. Картозия, Т.И. Гиунашвили, М.В. Цулукидзе, Н.Д. Умикашвили, Г.И. Насидзе,

1977

168. აღზრდა-პიგიენის ზოგიერთი საკითხი ბავშვობის სხვადასხვა პერიოდში // საქ. ქალი. - 1977. №6. - გვ. 18-19.
169. ახალშობილი // ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია. - თბ., 1977. - ტ. 2. - გვ. 99-100.
თანაავტ. დ. დიდებულიძე.
170. გულ-სისხლძარღვთა სისტემის მდგომარეობის შესახებ ექსულდაციური დიათეზის დროს ბავშვებში // საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე. -1977. - ტ. 85, №2. -გვ.469-472. -რეზ. რუს., ინგლ.
თანაავტ.: ნ. ბაბუნაშვილი, მ. მდივანი.
171. მალალი ოსტატობა - ბავშვის სიყვარულთან // სახ. განათლება. -1977. -31 აგვ. -გვ.2: ფოტო.
172. პედიატრთა სამეცნიერო-პრაქტიკული გამსვლელი სესია ჭიათურაში: საუბარი ი. ფალავასთან //ჭიათურის მალაროელი. -1977. -6 დეკ. -გვ.3.
173. საქართველოს სსრ სამედიცინო გეოგრაფიული ატლასის გეგმის პროექტი // საბჭ. მედიცინა. -1977. -№3. -გვ.52-54. -რეზ. რუს.
თანაავტ.: ა. ასლანიკაშვილი, ტ. ბაქრაძე, ი. თოფურია, ნ. კოტარია, ნ. სულხანიშვილი.
174. უპირველესი საზრუნავი: ინტერვიუ ი. ფალავასთან. / ინტერვიუ ჩაიწერა ნ. ბარათაშვილმა // საქ. ქალი. -1977. -№11. -გვ.18-19.
175. ფსიქოლოგიურ ფაქტორთა მნიშვნელობა რევმატიზმის მიმდინარეობაში // პედიატრიის სამეცნ.-კვლევ. ინ-ტის სამეცნიერო-პრაქტიკული გამსვლელი სესიის მასალები, მიძღვნილი დიდ ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის 60 წლისთავისადმი. 1977, 24-25 ნოემბ. ქ. ჭიათურა. მასალები. -თბ., 1977. - გვ. 62-63.
თანაავტ.: ნ. მანჯავიძე, ი. შამუგია.
176. ღვაწლმოსილი მეცნიერი: [პედიატრ ს. გოგიტიძის შესახებ] // თბილისი. -1977. -6 აპრ. -გვ.3.
თანაავტ.: ი. კვაჭაძე, ნ. ხერხეულიძე.
177. Влияние лейкоантител на некоторые показатели белой крови у новорожденных // Тр. НИИ педиатрии . -1977. -Т.Х. -С.64-71. -Рез. груз.
Соавт.: А.Н. Квезерели-Копадзе, Н.К. Кириакова, Ц.В. Тохадзе, Н.В. Абзианидзе, Л.В. Какабдзе.

178. Влияние минимальных доз аминазина на клиническое течение и некоторые показатели иммунореактивности организма при инфекционно-аллергических заболеваниях у детей // *Вопр. возрастной медицины / Сб. тр. Тбил. мед. ин-та.* –1977. – Т.27. – С.221-234. - Библиогр.: С. 232-233. – Рез. груз.

Соавт.: И.Г. Херхеулидзе, Л.А. Керкадзе, К.В. Баланчивадзе, Н.В. Дапквашвили, Д.Г. Дидебулидзе, Н.Ш. Манджавидзе, И.В. Мchedlishvili, Ц.К. Нижарадзе, А.Т. Рижвадзе, М.С. Чхеидзе, Н.А. Жгенти, И.К. Шамугия, Ж.В. Мампория.

179. Итоги научных исследований по проблеме “Физиология и патология новорожденных” // *Тр. НИИ педиатрии.* –1977. – Т.10. –С.3-8.

Соавт. Ц.В. Тохадзе.

180. Роль смешанной респираторной вирусной инфекции в этиологии пневмонии у детей раннего возраста и ее профилактика интерфероном, индуцированным у кормящих матерей // *Шестой республиканский съезд детских врачей Украинской ССР. Тез. докладов.* –Одесса, 1977. –С.118-119.

Соавт.: М.А. Геловани, В.И. Бахуташвили, Л.Л. Мачабели, К.И. Пагава.

181. Свани Ш. Чтобы дети были здоровы: содержит интервью с И. Пагава // *Заря Востока.* –1977. -14 июля. –С.4.: на снимке И. Пагава вместе с сотрудниками.

182. Смертность детей в возрасте от 1 года до 14 лет в Тбилиси за 1971-1972 г. // *პედიატრიის სამეცნ.-კვლ. ინ-ტის სამეცნიერო-პრაქტიკული გამსვლელი სესია, მიძღვნილი დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის 60 წლისთავისადმი.* 1977. 24-25 ნოემბ. ქ. ჭიათურა: მასალები. – თბ., 1977. –გვ. 6-7.

Соавт.: Н.Д. Умикашвили, Л.Ф. Ломия.

1978

183. ბავშვთა სიკვდილიანობის მდგომარეობა 1975-1976 წლებში საქართველოს ზოგიერთ რაიონში (ბავშვთა სიკვდილიანობის კონტროლი) // *პედიატრიის სამეცნ.-კვლევითი ინ-ტის შრ.* – 1978. – ტ.11. – გვ. 265-275. – რეზ. რუს.

თანაავტ.: მ. მჭედლიშვილი, ჯ. ნარიმანოვა, ნ. უმიკაშვილი, ი. ახვლედიანი, ე. გიორგაძე, ც. გუგუტიშვილი, ლ. ნოღია, ლ.

- დათებაშვილი, მ. ლოპატინერი, მ. კიკვაძე, ნ. ქაჯაია, დ. ჭავჭავაძე, ნ. ჩიხლაძე, ი. გიორგაძე.
184. მ. წულუკიძე „რაქიტი“. გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“. 1977. [რეც.] // საბჭ. მედიცინა. -1978. -№6. -გვ.62-63. -რეზ.რუს.
თანაავტ.: ქ. ჭყონია.
185. რაქიტი // თბილისი. -1978. -31 იანვ. -რეც. წგ-ზე: წულუკიძე მ. რაქიტი. -თბ.: საბჭ. საქართველო, 1977. -91 გვ.
თანაავტ.: ქ. ჭყონია.
186. К вопросу о состоянии некоторых психических процессов у детей с инфекционно-аллергическими заболеваниями // Вопросы возрастной медицины / Сб. трудов Тбил. гос. мед. ин-та. -1978. - Т.28, часть II. - С.121-128. - Рез. груз.
Соавт.: Н.Г. Херхеулидзе, К.В. Баланчивадзе, Т. Гозалишвили, Н.В. Дапквашвили, Д.Г. Дидебулидзе, Н.А. Жгенти, Л.А. Керкадзе, Ж.В. Мампория, Н.Ш. Манджавидзе, И.В. Мчедlishvili, Ц.К. Нижарадзе, Р.А. Пиркулова, И.В. Пиртахия, А.Т. Рижвадзе, М.С. Чхеидзе, И.К. Шамугия.
187. Некоторые особенности распространения экссудативного диатеза среди детского населения Грузинской ССР // Аллергические заболевания у детей. Тезисы Всесоюзной конференции. 23-25 мая 1978 г. - Саратов, 1978. - С.69-70.
Соавт.: М.В. Цулукидзе, К.В. Чкония, Т.З. Биланишвили, Н.П. Какабадзе, Ц.Ш. Дзаганя, Т.В. Эзугбая, М.М. Барнабишвили, Э.П. Авалиани, Д. Кварцхава.

1979

188. თვალისჩინივით გავუფრთხილდეთ. ბავშვის ჯანმრთელობისა და აღზრდის ზოგიერთი თანამედროვე პრობლემა // კომუნისტი. -1979. - 15 ივნ. - გვ. 3.
189. მედიცინისთან მჭიდრო კონტაქტით // სახ. განათლება. -1979. - 13 ივლ. - გვ.3.
190. К вопросу о состоянии гемодинамики сердца у здоровых детей грудного возраста // Сообщ. АН ГССР. -1979. -Т.95. - №1. - С.189-192. - Рез. груз., англ.
Соавт.: М.Б. Мдивани, Н.А. Бабунашвили.
191. К вопросу о состоянии сердечно-сосудистой системы у здоровых детей грудного возраста // Сообщ. АН ГССР. - 1979. -Т.94, №3. -С.717-720. - Рез. груз., англ.
Соавт.: М.Б. Мдивани, Н.А. Бабунашвили.

192. Распределение типов фиксированной установки по Д.Н. Узнадзе среди практически здоровых детей в возрастном аспекте // Вопросы возраст. медицины. Сб. трудов Тбил. гос. мед. ин-та. – 1979. – Т.29, часть I. – С.119-127. – Рез. груз.

Соавт.: Н.Г. Херхеулидзе, К.В. Баланчивадзе, Н.В. Дапквашвили, Д.Г. Дидебулидзе, Д.В. Зесашвили, Н.А. Жгенти, Л.А. Керкадзе, Ж.В. Мампория, Н.Ш. Манджавидзе, И.В. Мчедлишвили, Ц.К. Нижарадзе, Н.В. Пиртахия, А.Т. Рижвадзе, М.С. Чхеидзе, И.К. Шамугия.

1980

193. მათი ბუნებრივი მომავლისათვის // მედიცინის მუშაკი. –1980. – 29 იანვ. – გვ.2.
194. სიყვარულით მოსაგონარი დარჩება // მედიცინის მუშაკი. –1980. –21 იანვ. –გვ.2.
195. Долгий след: к 90-летию со дня рождения Н. Андриадзе // Заря Востока. -1980. -5 янв. –С.4.
196. Частота психологической совместимости и несовместимости матери и ребенка у здоровых детей и у больных с инфекционно-аллергическими заболеваниями в возрастном аспекте // Вопросы возрастной медицины / Сб. трудов Тбил. гос. мед. ин-та. - 1980. – Т.30, часть I. – С.144-148.
- Соавт.: Н.Г. Херхеулидзе, К.В. Баланчивадзе, Н.В. Дапквашвили, Д.Г. Дидебулидзе, Д.В. Зесашвили, Л.А. Керкадзе, Н.Ш. Манджавидзе, И.В. Мчедлишвили, Ц.К. Нижарадзе, И.В. Пиртахия, А.Т. Рижвадзе, М.С. Чхеидзе, И.К. Шамугия.

1981

197. გარდამავალი ასაკი // საქ. ქალი. –1981. – №10. – გვ. 8-9.
198. ეპოციური სტრესის დონე ბრონქული ასთმისა და ზოგიერთი ინფექციურ-ალერგიული დაავადების დროს // საქართველოს ბავშვთა ექიმების V ყრილობა. თბილისი. 2-4 ნოემბ. 1981 წ.: მასალები. – თბ., 1981. –გვ. 347-348. – პარალ. ტექსტი რუს. თანაავტ. დ. ზესაშვილი.
199. ზოგიერთ ფსიქოლოგიურ ფაქტორთა მნიშვნელობის შესახებ ბრონქული ასთმის წარმოქმნა-მიმდინარეობაში // საქართველოს ბავშვთა ექიმების V ყრილობა. თბილისი. 2-4 ნოემბ. 1981 წ.: მასალები. – თბ., 1981. – გვ. 343-345. – რეზ. რუს. თანაავტ. ი. შამუგია.

200. თაობათა აღზრდის სამსახურში: მიხეილ მჭედლიშვილის დაბადებიდან 60 წლისთავთან დაკავშირებით // თბილისი. – 1981. – 21 სექტ. – გვ. 3.
201. ლაზეროპუნქტურის გამოყენება ბრონქული ასთმისა და ასთმური სინდრომით მიმდინარე პნევმონიების დროს ბავშვებში // საქართველოს ბავშვთა ექიმების V ყრილობა. თბილისი. 2-4 ნოემბ. 1981.: მასალები. – თბ., 1981. – გვ. 314-316.
თანაავტ. ყ.ი. ფალავა.
202. მოუტანეთ ადამიანებს სიხარული // მედიცინის მუშაკი. – 1981. – 1 ივლ. – გვ. 2.
203. რევატულ დაავადებათა მიმდინარეობაში ფსიქოსომატურ ურთიერთობათა სხვადასხვა ვარიანტის მნიშვნელობა // საქართველოს ბავშვთა ექიმების V ყრილობა. თბილისი. 2-4 ნოემბ. 1981.: მასალები. – თბ., 1981. – გვ. 398-399. – რეზ. რუს.
თანაავტ.: ლ. ქერქაძე, ქ. ბალანჩივაძე, დ. ზესაშვილი, ი. მჭედლიშვილი, ც. ნიჟარაძე, ა. რიყვაძე.
204. ქართული მეცნიერული და პრაქტიკული პედაგოგია 60 წლის მანძილზე // საქართველოს ბავშვთა ექიმების V ყრილობა. თბილისი. 2-4 ნოემბ. 1981.: მასალები. – თბ., 1981. – გვ. 5-7.
თანაავტ. მ. მჭედლიშვილი.
205. К вопросу преморбидного фона ревматизма у детей // V съезд детских врачей Грузии. Тбилиси. 2-4 ноября 1981 г.: Материалы – Тб., 1981. – С. 407-408.
206. Клинико-биохимические особенности инфекционно-аллергических заболеваний у детей с проявлениями акселерации // Тр. НИИ педиатрии. – 1981. – Т.12. – С.102-112. – Библиогр.: 13 назв.
Соавт.: Н.Г. Херхеулидзе, Л.А. Керкадзе, М.С. Чхеიдзе, К.В. Баланчивадзе, И.В. Мchedlishvili, Ц.К. Нижарадзе, Д.Г. Дидебулидзе, Н.Ш. Манджавидзе, Н.В. Дапквашвили, А.Т. Датвадзе, Н.В. Пирталия, Ц.И. Шарашенидзе, Ц.К. Шамугия.
207. Некоторые клинико-иммунологические особенности ревматизма у детей с экссудативным диатезом в возрастном аспекте // V съезд детских врачей Грузии. Тбилиси. 2-4 ноября 1981 г.: Материалы – Тб., 1981. – С.448-450.
Соавт.: И.В. Мchedlishvili, А.Т. Рижвадзе.
208. О значении психологической установки и интерперсональных отношений в возникновении и течении астматического синдрома // V съезд детских врачей Грузии. Тбилиси. 2-4 ноября 1981 г.: Материалы. – Тб., 1981. – С. 271-272.
Соавт.: Н.В. Дапквашвили, Д. Г. Дидебулидзе, Н.Ш. Манджавидзе.

209. Об итогах и перспективах психо-социальных исследований в педиатрии // V съезд детских врачей Грузии. Тбилиси. 2-4 ноября 1981 г.: Материалы. – Тб., 1981. –С.35-36.
210. Определение коллагена и антиколлагеновых антител у детей рожденных от матерей с различными аллергическими проявлениями // V съезд детских врачей Грузии. Тбилиси. 2-4 ноября 1981 г.: Материалы. –Тб., 1981. –С.243-244.
Соавт.: Н.В. Гогешашвили, Н.Т.Ширяев, Н.Ш. Манджavidze.
211. Опыт организации кабинета рефлексотерапии при клинике детских болезней // V съезд детских врачей Грузии. Тбилиси. 2-4 ноября 1981г.: Материалы. – Тб., 1981. –С.49-50.
Соавт.: К.И. Пагава, Г.Г. Гуджavidze, Н.И. Мелия, Т.В. Ширяев, Г.Н. Умикашвили.
212. Особенности фоно-электрокардиографических изменений при ревматизме у детей в зависимости от возраста // V съезд детских врачей Грузии. Тбилиси. 2-4 ноября 1981г.: Материалы. –Тб., 1981. –С.452-453.
Соавт.: Н.В. Дапквашвили, А.Т. Рижвадзе.
213. Характеристика кислотно-экстрагируемого коллагена кожи у мертворожденных младенцев с учетом аллергической отягощенности у их матерей // Сообщ. АН ГССР. - 1981. – Т.104, №3. – С. 737-740. – Рез. груз., англ.
Соавт.: Н.Ш. Манджavidze, Н.В. Карсанов, Т.В. Бурджа-надзе, Н.О. Мелашвили.

1982

214. ბავშვების მოამაგე: ვ. დიასამიძის დაბადების 70 წლისთავის გამო // საბჭ. აჭარა. – 1982. – 2 ოქტ. – გვ.4.
215. ბავშვთა დაავადებები. ნაწ. 2. სახელმძღვ. სამედიცინო ინ-ტის სტუდენტებისათვის. – თბ.: განათლება, 1982. – 464 გვ.
216. დედავ, ისმინე!: ირაკლი ფალავას ესაუბრება ეთერ სანვაძე // ლიტ. საქართველო. –1982. –26 მარტი. –გვ.5.
217. Некоторые показатели состояния соединительной ткани при наследственной предрасположенности к аллергическим и инфекционно-аллергическим заболеваниям // XI Всесоюзн. съезд детских врачей. 30 ноября - 3 дек.: Тез. докл. –М., 1982. – С.318-319.
Соавт.: Н.Ш. Манджavidze, Т.Г. Гургенидзе.
218. Способ получения детского кислотного продукта “Мацони” – Авт. свидет. №991632 зарегистрировано в государ.

реестре изобретений СССР 21 сент., 1982 г. Не подлежит опубликованию в открытой печати.

Соавт.: Е.И. Гери, С.Г. Таблиашвили, Д.А. Енукидзе, Н.А. Пруидзе, Л.Г. Симонишвили, Р.Г. Мазманишвили.

1983

219. თანამედროვე მნიშვნელობის პრობლემა // სახ. განათლება. -1983. -23 ნომბ. - გვ. 2.
220. მნიშვნელოვანი პრობლემა // საქართველოს ქალი. - 1983. - №1. - გვ. 6-7: ფოტო შვილიშვილებთან.
221. საქართველოს უკვდავება: ინტერვიუ აქტუალურ დემოგრაფიულ პრობლემებზე / ინტერვიუ აილო გ. ხარებაშვილმა // კომუნისტი. -1983. -8 მარტი. -გვ.3.
222. Иммунологические сдвиги при заболеваниях дыхательной системы у детей на фоне лечения монохроматическим когерентным красным светом // Иммунология и иммунопатологические состояния у детей. - М., 1983. - С. 112.
- Соавт. К.И. Пагава.

1984

223. გაგეზარდოთ შვილები // კომუნისტი. -1984. - 1 იანვ. - გვ. 3.
224. მნიშვნელოვანი შენაძენი // თბილისი. -1984. - 10 ივნ. - გვ. 3. - რეც. წგ-ზე: კვაჭაძე ი. წერეთელი თ. ზოგიერთი თანდაყოლილი და მემკვიდრეობითი დაავადება ბავშვებში. - თბ.: საბჭ. საქართველო, 1983. -317 გვ.
- თანაავტ. მ. გელოვანი.
225. მრავალი შვილი ერის უკვდავება - თბ.: ცოდნა, 1984. - 32 გვ.
226. პედიატრია // ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია. - თბ., 1984. - ტ. 8. - გვ. 9.
227. Катамнез детей с инфекционно-аллергическими заболеваниями с учетом микросоциальных и психологических ситуаций // Особенности патологических процессов в различные периоды детского возраста / Сб. науч. тр. Тбил. гос. мед. ин-та. -1984. -С.165-171. - Рез. груз.- Библиогр.: 8 назв.
- Соавт.: М.С. Чхеидзе, Н.Ш. Манджавидзе, Д.В. Зесашвили.
228. Клинико-психологические параллели при бронхиальной астме у детей // Аллерготест. -Тб., 1984. - Pharmacia Diagnostics AB, Uppsala, Sweden -С.133-136.
- Соавт. К.И. Пагава

229. Содержание иммуноглобулинов различных классов у новорожденных и их матерей, страдающих аллергическими проявлениями // Сообщ. АН ГССР. –1984. –Т.113, №1. – С.173-176. – Рез. груз., англ. – Библиогр.: 6 назв.
Соавт.: Н.Ш. Манджавидзе, Н.В. Гогешвили, М.А. Гзиришвили, Н.Т. Ширяев.

1985

230. ადამიანის ჯანმრთელობა მისი ბუნებრივების საფუძველია // თბილისი. – 1985. – 22 ნომბ. – გვ. 4.
231. ვადილოთ ქალი! [სარეკლამო მითითება] // დროშა. – 1985. – №3. – გვ. 1.
232. კეთილად ავსრულებოდათ! პაატა გუგუშვილის დაბადებიდან 80 და სამეცნიერო-პედაგოგიური მოღვაწეობის 55 წლისთავთან დაკავშირებით // კომუნისტი. – 1985. –4 ოქტ. – გვ. 3.
233. კვლავაც იქნება ჩვენი წვლილი // მედიცინის მუშაკი. –1985. –30 ოქტ. – გვ. 2.
234. მკურნალი, სამედიცინო საქმის ორგანიზატორი: მარიამ უგრელიძის დაბადების 100 წლისთავის გამო // კომუნისტი. –1985. –14 თებ. –გვ.3.
235. ღვაწლმოსილი მკურნალი: ო. რჩეულიშვილის დაბადების 70 წლისთავის გამო // საბჭ. მედიცინა. –1985. –№6. –გვ.63.
თანაავტ. გ. ანთელავა.
236. Значение некоторых наследственных и психологических факторов в развитии аллергозов у детей и эффективность лазеротерапии // Актуальные вопросы педиатрии. Труды, посвященные 25-летию основания НИИ педиатрии МЗ Грузинской ССР. – Тб., 1985. – С.60-65.
Соавт.: Л.А. Керкадзе, Н.Ш. Манджавидзе, К.И. Пагава.
237. Иммунологические сдвиги при пневмонии у детей раннего возраста на фоне лазеротерапии // Профилактика, диагностика и лечение аутоиммунных заболеваний и вторичных иммунодефицитов: Тез. докладов Всесоюзной конференции. Новосибирск, июнь 1985 г. – Том.1. – Новосибирск, 1985. – С.134-135.
Соавт.: К.И. Пагава, Н.Н.Бакурадзе.
238. Опыт организации рефлекс-лазеротерапевтической помощи детям и ее применение при заболеваниях дыхательной системы // XII съезд педиатров Эстонской ССР. 21-22 мая 1985 г.: Тез. докладов. Том. 2. – Таллин, 1985. – С.32.
Соавт. К.И. Пагава.

239. Применение лазеротерапии в комплексе лечебно-реабилитационных мероприятий при пневмониях у детей раннего возраста // Актуальные проблемы пульмонологии детского возраста: Тез. докладов Всесоюзной конференции. 27-28 ноября 1985г. – М., 1985. – С.123.

Соавт.: К.И. Пагава, Н.П. Какабадзе.

1986

240. არცა ექიმი შერცხვეს: საუბარი ი. ფალავასთან /ესაუბრა ნ. ჯოხარიძე // თბილისი.-1986. -6 დეკ. -გვ.6.
241. „ვერ იქნების იგი ვაზირი, ვერცა ჰაქიმი, ყრმათა მოძღვარი“ / საუბარი ირაკლი ფალავასთან ჩაიწერა ნ. ხარაზიშვილმა // ახ. კომუნისტი. - 1986. - 20 მარტი. - გვ.4.
242. უგრელიძე მარიამ ქრისტეფორეს ასული // ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია. -თბ., 1986. -ტ. 10. -გვ. 100.
243. Иммунологические аспекты бронхиальной астмы // Министерство здравоохран. ГССР. Тбил. гос. мед. ин-т. Республиканский аллергич. центр. Респ. Об-во аллергологов. Советско-немецкий симпозиум. Тбилиси, 16-21 июня, 1986 г. -Тბ., 1986. -С.11.
244. Мария Христофоровна Угрелидзе: к 100-летию со дня рождения // Педиатрия. -1986. -№2. -С.64-65.

Соавт. Н.Г. Херхеулидзе.

1987

245. ილია ჭავჭავაძე ბავშვთა აღზრდის შესახებ // საქართველოს ბავშვთა ექიმების შექვეყნებული წერილობითი მასალები. ტ.1. -თბ., 1987. - გვ. 157-159. - რეზ. რუს.
246. კელავაც ფეხბედნიერად გველოთ / ჩაიწერა ნ. დავითაშვილმა // ტრანსპორტელი. -1987. -18 აპრ. - გვ. 4.
247. მრავალი შვილი ერის უკვდავებაა / საუბარი ირაკლი ფალავასთან ჩაიწერა ლ. კვირიკაშვილმა // სახ. განათლება. -1987. - 21 ოქტ. - გვ. 3: ფოტო
248. სატკივარი აღარ იმალება, ვუშველოთ! // თბილისი. -1987. -4 სექტ. -გვ.1; კომუნისტი. -1987. -8 სექტ. - გვ. 2.
- თანაავტ.: ა. კალანდარიძე, ნ. ბრეგვაძე, ვ. ბერიძე, რ. თაბუკაშვილი, თ. ჩხეიძე, ს. ხეჩინაშვილი, ვ. ჭელიძე, ვ. სანეული.
249. სენსომოტორული ფუნქციის ლატერალიზაცია ჯანმრთელ ბავშვებში // საქართველოს ბავშვთა ექიმების შექვეყნებული წერილობითი მასალები. ტ.1. - თბ., 1987. - გვ. 160-162. - რეზ. რუს.

თანავტ.: ი. მჭედლიშვილი, დ. დიდებულიძე, ც. შარაშენიძე, ა. რიჟვაძე, ც. ნიჟარაძე.

250. Психосоматические взаимоотношения у детей различного возраста в свете учения Д. Узнадзе // Материалы VI съезда детских врачей Грузии. Т.1. –Тб., 1987. – С. 155-156.
251. Сегрегационный анализ аллергических заболеваний // Сообщ. АН ГССР. –1987. –Т.128,№1. –С.141-143. –Рез. груз., англ. –Библиогр.: 4 назв.
- Соавт.: Н.Ш. Манджavidze, Э.Ф. Лорткипанидзе, Л.Т. Аладашвили, М.В. Какауридзе.
252. Типы фиксированной установки среди практически здоровых детей // Материалы VI съезда детских врачей Грузии. Т.1. –Тб., 1987. –С.153-154.
- Соавт.: И.В. Мchedlishvili, М.С. Чхеидзе, И.К. Шамугия.

1988

253. „აღვზარდოთ სრულფასოვანი პიროვნება“ [მეცნიერის უკანასკნელი ინტერვიუ] / საუბარი ჩაიწერა არჩილ ბეჟანიშვილმა // სახალხო განათლება. –1988. –2 თებ. –გვ.1: ფოტო.
254. ბავშვების ფიზიკური, სულიერი და სოციალური სრულყოფისთვის /მრგვალი მაგიდა. საუბარში მონაწილეობას იღებდნენ: ი. ფალავა, მ. მუსტიაშვილი, ლ.ირემაძე [და სხვ.] //საქ. ქალი. –1988. –№5. –გვ. 1: ფოტო.
255. Содержание Т-, В- и антигенсвязывающих лимфоцитов у новорожденных и их матерей, страдающих аллергическими проявлениями // Общие закономерности морфогенеза и регенерации. –Тб.: Мецниереба, 1988. –С.221-226. – Библиогр.: 6 назв.
- Соавт.: Н.В. Гогобашвили, Н.Ш. Манджavidze.

0. შალავას რედაქციით გამოცემული შრომები
WORKS EDITED BY I. PAGAVA
ТРУДЫ, ВЫШЕДШИЕ ПОД РЕДАКЦИЕЙ
И.К. ПАГАВА

1959

256. ჯანელიძე ე. ბავშვთა სნეულებანი: სახელმძღვ. საშ. სამედიცინო სკოლებისათვის. — თბ.: ცოლნა, 1959. — 180 გვ.

1960-1988

257. საბჭოთა მედიცინა — 1960.— № 1-6. — 1988. — № 1-6.
სარედ. კოლეგიის წევრი

1964

258. თბილისის საქალაქო №1 კლინიკური საავადმყოფოს შრომები.
— თბ., 1964. — ტ.6. — 556 გვ.
სარედ. კოლეგიის წევრი
259. საქართველოს სსრ პედიატრთა მეორე ყრილობის მასალები. —
თბ., 1964. — 296 გვ.
სარედ. საბჭოს წევრი.
260. ყუფარაძე ბ. რევმატიზმის ზოგიერთი თავისებურება ბავშვთა
შორის აჭარის ზღვისპირა რაიონებში. — თბ.: საბჭოთა
საქართველო, 1964. — 88 გვ.
საზოგ. რედ.

1967-1978

261. პედიატრიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის შრომები:
1967-1968-1969. — ტ. III-IV. — 696 გვ.; 1974. — ტ. VII.
— 380 გვ.; 1975-1976. — ტ. VIII-IX. — 506 გვ.; 1977. — ტ. X.
— 246 გვ.; 1978. — ტ. XI. — 292 გვ.
პ/მგ. რედ.

1969

262. პედიატრიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი. ვი, ლენინის
დაბადების 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო სესიის
მასალები. — თბ., 1969. — 48 გვ.
პ/მგ. რედ.

263. Большая медицинская энциклопедия / В 30-ти т. Изд. 3-е. –М.
Соредактор редакц. отдела - Педиатрия.

1972

264. Специфическая и неспецифическая терапия бронхиальной астмы: Материалы симпозиума. г. Батуми. 25-27 сент. 1972 г. – Батуми, 1972. -172 с.
Член. редкол.

1976

265. საქართველოს ბავშვთა ექიმების IV ყრილობა: მასალები. – თბ., 1976. – 460 გვ.
პ/მგ. რედ.

1981

266. საქართველოს ბავშვთა ექიმების V ყრილობა: მასალები. – თბილისი. 1981 წლის 2-4 ნოემბერი. –თბ., 1981. –508 გვ.
პ/მგ. რედ.

1984

267. Особенности патологических процессов в различные периоды детского возраста: Тбилисский гос. мед. ин-тут. Сб. научных трудов. – Тб., 1984. -256 с.
Отв. ред.

1986

268. გუგუშვილი პ. დემოგრაფიული ნარკვევები. – თბ.: ცოდნა, 1986. –64 გვ.
რედ.

1987

269. საქართველოს ბავშვთა ექიმების შეექვესე ყრილობის მასალები. ტ.1. – თბ., 1987. –457 გვ. ტ.2. –თბ., 1987. – 370გვ.
სარედ. კოლეგიის თავმჯდომარე.

ლიტერატურა ი. ფალავას შესახებ
LITERATURE ABOUT I. FAGAVA
ЛИТЕРАТУРА ОБ И.К. ПАГАВА

1946

270. ნათიშვილი ა., ლამბარაშვილი გ. მედიცინა // მეცნიერება საბჭოთა საქართველოში 25 წლის მანძილზე. IV. ზოოლოგია-ფიზიოლოგია, მედიცინა. — თბ.: საქ. სსრ მეცნ. აკად. გამ-ბა, 1946. — გვ. 88-89.

1951

271. საქართველოს მეცნიერული ლიტერატურა. მედიცინა 1921-1947 წწ. ბიბლიოგრაფიული ცნობარი. შედგენილი ე.ა. ვაჩნაძისა და თ.ვ. ჯაფარიძე-იოსიძის მიერ. — თბ.: საქმედგამი, 1951. — გვ.: 118, 362, 368.

1956

272. ი.ყ. ფალავა — მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი // კომუნისტი. — 1956. — 18 ივლ. — გვ. 4.

1960

273. სტუდენტები აბარებენ გამოცდას პელიატრიაში: ფოტო სტუდენტებთან // მედიცინის მუშაკი. — 1960. — 14 ივნ. — გვ. 2.

1964

274. მხეიძე გ. ნაშრომი კეთილ მკურნალზე / ფალავა ი. კეთილი მკურნალი (მ. უგრელიძე) — თბ., 1964. — 52 გვ. // ქუთაისი. — 1964. — 23 მაისი. — გვ. 4.

1967

275. საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის მეცნიერებათა აკადემიისაგან: [აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის კანდიდატად წამოყენებულია ფალავა ირაკლი ყარამანის ძე] // კომუნისტი. — 1967. — 2 ნოემბ. — გვ. 3.
276. საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის არჩევნები: [აკადემიის წევრ-კორესპონდენტად არჩეულია ი.ყ. ფალავა] // კომუნისტი. — 1967. — 17 დეკ. — გვ. 1.

277. მინდაძე ა. ოჯახისა და სამშობლოს კეთილდღეობისათვის: [ი. ფალავას მონაწილეობა საგაზეთო დისკუსიაში „რამდენი შვილი უნდა გვყავდეს?“ // ლიტ. საქართველო. - 1970. - 27 მარტი. - გვ. 4.] // ლიტ. საქართველო. - 1970. - 24 ივლ. - გვ. 4.
278. ჭუმბურიძე ზ. დღევანდელი დედის ვედრება...: [ი. ფალავას მონაწილეობა საგაზეთო დისკუსიაში „რამდენი შვილი უნდა გვყავდეს?“ // ლიტ. საქართველო. - 1970. - 27 მარტი. - გვ. 4.] // ლიტ. საქართველო. - 1970. - 31 ივლ. - გვ. 4.

1971

279. ვაშაყმაძე თ. ღვაწლმოსილი მეცნიერი // მედიცინის მუშაკი. - 1971. - 21 მაისი. - გვ. 4.
280. ჟღერტი ვლ., გელბახიანი პ., ტატიშვილი ირ. მედიცინის განვითარება საქართველოში და ქართველი ექიმები - თბ.: მეცნიერება, 1971.
ი. ფალავას შესახებ: გვ. 252, 278, 334-335, 337, 708.
281. შენგელია ა. პატარების დიდი მოამაგენი: [პედიატრიის სამეცნიერო-საკვლევ ინსტიტუტზე, შეიცავს ინტერვიუს ი. ფალავასთან] // თბილისი. - 1971. - 24 თებ. - გვ. 3: ფოტო ავადმყოფთან.
282. Состав редакционных отделов Большой медицинской энциклопедии. - М., 1971. - С.11.
283. Членами Правления Всесоюзного общества детских врачей избраны..... Пагава И.К. и др. // Труды IX Всесоюз. съезда детских врачей. - М.: Медицина, 1971. - С.344.

1972

284. Их имена в книге почета: указано, что в книгу почета пропагандистов ТК КП Грузии занесены имя И.К. Пагава // Веч. Тбилиси. - 1972. - 19 дек. - С.1.

1973

285. აკადემიის პრეზიდიუმში. ინფორმაცია [ი. ფალავამ წაიკითხა მოხსენება: „დედისა და ბავშვის სისხლის ჯგუფების მნიშვნელობა ბიოლოგიურ და სამედიცინო ასპექტში“] // საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე. - 1973. - ტ. 70, №1. - გვ. 248.
286. უნივერსიტეტი დედებისა და მამებისთვის: [აღნიშნულია ი. ფალავას მონაწილეობა მშობელთა სახალხო უნივერსიტეტის მუშაობაში] // თბილისი. - 1973. - 18 აგვ. - გვ. 3.

287. Научная сессия педиатров: включает интервью с И. К. Пагава, упоминается об его участии в научно-практической сессии педиатров в Батуми // Советская Аджария. -1973. - 22 сент. - С.2.

1974

288. კვაჭაძე ი. მთავარია მოზარდის ჯანმრთელობა: [პედიატრთა საკავშირო ყრილობის ანგარიში, აღნიშნულია, რომ ი. ფალავა არჩეულია პედიატრთა საკავშირო საზოგადოების ხელმძღვანელ ორგანოებში] // თბილისი. -1974. - 17 დეკ.
289. მაისურაძე მ. ნორჩ პაციენტთა ინტერესებისათვის: [აღნიშნულია, რომ ი. ფალავა და პედიატრიის სამეცნიერო-საკვლევო ინსტიტუტის კოლექტივი მხარს უჭერენ ექსპერიმენტული და კლინიკური თერაპიის სამეცნიერო-საკვლევო ინსტიტუტის თაოსნობას] // თბილისი. -1974. - 11 იანვ. - გვ. 2.

1975

290. აქტუალური პრობლემები [ნახსენებია, რომ ი. ფალავამ გახსნა ბიოქიმიური და სარეანიმაციო ახალი ტექნიკის გამოყენებისადმი მიძღვნილი სიმპოზიუმი] // თბილისი. - 1975. - 25 იანვ. - გვ. 3.

1977

291. ბარამიძე ე. ექიმ პედიატრთა კონფერენცია [აღნიშნულია, რომ ი. ფალავამ წაიკითხა მოხსენება კონფერენციაზე, რომელიც ჩატარდა ბათუმში] // საბჭოთა აჭარა. -1977. -23 დეკ. -გვ. 4.
292. ნიჟარაძე გ. მოზარდის სამკურნალოდ // თბილისი. -1977. -27 აპრ. -გვ.3. - რეც. წგ-ზე: ი. ფალავა. ბავშვთა დაავადებები. ნაწ.1. -თბ.: განათლება, 1976. -540 გვ.
293. ჩოგოვაძე ი. ი. ფალავა - „ბავშვთა დაავადებები“. - თბ.: განათლება, 1976. [რეც.] // საბჭ. მედიცინა. -1977. - №3. - გვ. 59-60.

1978

294. მედიცინის სადღეისო საკითხებზე: [შეიცავს ცნობას მასზედ, რომ ი. ფალავამ წაიკითხა მოხსენება სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციაზე ლანჩხუთში] // კომუნისტური შრომა (ლანჩხუთი). -1978. -20 მაისი. -გვ. 2.

295. ლეკვეიშვილი ი. ბავშვებზე მზრუნველი ილია: [აღნიშნულია ი. ფალავას მონაწილეობა ტრადიციულ ზეთშაბათობაში ი. ჭავჭავაძის სახლ-მუზეუმში] // თბილისი. -1979. - 17 აპრ.
296. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემია. პერსონალური შემადგენლობა. 1941-1978. -თბ.: მეცნიერება, 1979. -გვ. 90: სურით.
297. ჭიათურა: საუკუნე და ეპოქა: [ნახსენებია, რომ ჭიათურაში აღიზარდა ი. ფალავა] // კომუნისტი. - 1979. - 18 ნოემბ. -გვ. 1-2.
298. Мчедlishvili М.А. Структура и краткий обзор деятельности ин-та // 20 лет ин-та педиатрии [Министерства здравоохранения Груз. ССР] (1959-1979): буклет. -Тб.: Сабчота Сакартвело, 1979. - С. 3-11.

1980

299. ხარაზიშვილი ნ. საქმემან შენმან // პიონერი. - 1980. - №9. - გვ. 13-14.

1981

300. მაისურაძე მ. „ჩვენ ვიცხოვრებთ 21-ე საუკუნეში“ /მ. მაისურაძე: [ნახსენებია, რომ ი. ფალავა მიესალმა ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების კურსდამთავრებულებს] // თბილისი. -1981. -29 ივნ.
301. ტატიშვილი ი., კუჭავა ვ. სამედიცინო მეცნიერებანი // ქსე. საქართველოს სსრ. - თბ., 1981. - გვ. 211.
302. Татишвили И., Кучава В. Медицинская наука. // Грузинская Советская Энциклопедия. Грузинская ССР. - Тб., 1981. - С. 211.

1982

303. გაბაძე ვ. „ფიციტ შეუდექ“ [მოთხრობილია სუბორდინატორთა გამოსაშვებ სალამოზე, რომელსაც უძღვებოდა ი. ფალავა] // კომუნისტი. -1982. -22 მაისი. - გვ. 4.

1983

304. რევაზიშვილი ნ. მედიკოსთა სამეცნიერო კონფერენცია [ინფორმაცია თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო-ბის ახალგაზრდა მეცნიერთა და სპეციალისტთა VI სამეცნიერო კონფერენციაზე. ნახსენებია, რომ ერთ-ერთ სექციას აკადემიის

- წვერ-კორესპონდენტი ი.ფალავა ხელმძღვანელობდა] // ახ. კომუნისტი. - 1983 - 22 მარტი. - გვ. 4.
305. „საქართველოს ქალი“ №1: [ნახსენებია ი. ფალავა, რომელიც ჟურნალში გამოქვეყნებული ერთ-ერთი სტატიის ავტორია] // კომუნისტი. - 1983. - 3 თებ. - გვ. 2.
306. შენგელია მ. ეგრისის აკადემიის მორიგი კონფერენცია [შეიცავს ცნობას ი. ფალავას მოხსენების შესახებ აკადემიის სხდომაზე] // კომუნისტი. - 1983. - 2 ივლ. - გვ. 4.

1984

307. ღღეს ეგრისის აკადემიაში [ი. ფალავას მოხსენების შესახებ აკადემიის სხდომაზე] // კოლხეთი. - 1984. - 15 სექტ. - გვ. 1.
308. საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია. ცნობარი. - თბ.: მეცნიერება, 1984.
ი.ფალავას შესახებ: გვ. 86, 151, 249.
309. ტატიშვილი დ. სტუდენტთა სამეცნიერო ლექტორიუმზე [აღნიშნულია ი. ფალავას მონაწილეობა ლექტორიუმში] // მედიცინის მუშაკი. - 1984. - 11 დეკ. - გვ. 1.
310. შენგელია მ. ეგრისელთა „ზაზაობა“ [აღნიშნულია, რომ ი. ფალავა გამოვიდა მოხსენებით სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციაზე ქალაქ ცხაკაიაში] // კომუნისტი. - 1984. - 12 დეკ. - გვ. 4.
311. Детям планеты без войн [упоминается о докладе И. Пагава на заседании, посвященном международному дню ребенка] // Заря Востока. - 1984. - 1 июня. - С.4.
312. Нижарадзе Г., Лукьянова Р. Малышу нужно рациональное питание // Веч. Тбилиси. - 1984. - 4 дек. - С.3.

1985

313. მოსახლეობა. ოჯახი. შვილიანობა // გუგუშვილი პ. მეცნიერულ-პოპულარული ნარკვევები. - თბ.: მეცნიერება, 1985. - გვ. 156.
314. ნუკრიძე ნ. სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია [სარაიონთა-შორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია გახსნა ი. ფალავამ] // ლენინის ღროშა (მახარაძე). - 1985. - 18 ივლ. - გვ. 3: ფოტო.
315. ჯანმრთელნი რომ იყვნენ [მახარაძეში ჩატარებულ სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციაზე ი. ფალავას გამოსვლის შესახებ] // კომუნისტი. - 1985. - 30 აგვ. - გვ. 4.

1986

316. აბაშიძე ვ. ფალავა ირაკლი ყარამანის ძე // ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია. ტ.10. – თბ., 1986. – გვ. 241: ფოტო.
317. კეცხოველი ლ. ჯანმრთელობის სადარაჯოზე [ი. ფალავას მოხსენებაზე საზოგადოება „ცოდნის“ კონფერენციაზე] // თბილისი. – 1986. – 2 ივნ. – გვ. 2.
318. შანშიაშვილი ც. პროფესორ ირაკლი ფალავას პორტრეტი. საქართველოს სურათების გალერეა. თბილისი // ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია. ტ. 10. – თბ., 1986. – გვ. 684.
319. ჭელიძე ვ. მარგიანების ოჯახი [ი. ფალავას ურთიერთობის შესახებ რეკავ მარგიანის ოჯახთან] // ლიტ. საქართველო. – 1986. – 21 ნოემბ. – გვ. 7.

1987

320. ბავშვი და ალერგია /ინტერვიუ თ. ჭურაძესთან. ესაუბრა ა. ციციქიშვილი. [ნახსენებია, რომ ი. ფალავას ხელმძღვანელობით შესასწავლილ იქნა ალერგიული დაავადებების სიხშირე საქართველოში] // თბილისი. – 1987. – 25 სექტ. – გვ. 4.

1988

321. გელოვანი აკ. ირაკლი ფალავას ხსოვნას [ლექსი] // სახალხო განათლება. – 1988. – 2 თებ. – გვ. 1.

1989

322. უმიკაშვილი ნ. დავიწყება არ უწერია [გახსენება] // საქ. ქალი. – 1989. – №4. – გვ.15: ფოტო.
323. Пагава К.И. Лазеротерапия при болезнях дыхательной системы у детей. Автореф. дис. докт. медицинских наук. Труд посвящен памяти И.К. Пагава. – М., 1989. – 42 с.

1990

324. ლეკიშვილი ვ. ფრთები, ფრთები გვინდა... ანუ თვითმფრინავის გამტაცებელთა ტრაგედია [თხოვნას შეწყალების შესახებ სხვებთან ერთად ხელს აწერდა ი. ფალავა] // წიგნის სამყარო. – 1990. – 9 მაისი. – გვ. 4-5.

1994

325. მანჯავიძე ნ. „მრავალნი არიან ჩინებულ და მცირენი რჩეულ“. ცხოვრობდა ასეთი კაცი // საქ. რესპუბლიკა. – 1994. – 16 დეკ. – გვ.4.

326. თავის ტვინის მორფოფუნქციური ასიმეტრიის კვლევის აქტუალობა პედიატრიაში / ფალავა ყ., მჭედლიშვილი ი., ქერქაძე ლ., მანჯავიძე ი., მამუჩიშვილი ი., პირტახია ნ., [პირტახია ლ.], დიდებულიძე დ. // თბილისის ქალაქის პირველი კლინიკური საავადმყოფოს დაარსებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალები. – თბ., 1998. – გვ. 108.
327. ფალავა ყ., ქერქაძე ლ., დიდებულიძე დ., გაბუნია ი., კაჭკაჭიშვილი მ. ქალაქის №1 საავადმყოფოს პედიატრიული კლინიკა და მისი ღვაწლი ბავშვთა სამედიცინო დახმარების სრულყოფაში // თბილისის ქალაქის პირველი კლინიკური საავადმყოფოს დაარსებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალები. – თბ., 1998. – გვ. 111-112.
328. ფალავა ყ., ქერქაძე ლ., დიდებულიძე დ., მარგიანი მ., აბაშიძე გ., დუნდუა ლ. საქართველოს პირველი ბავშვთა საავადმყოფოს შექმნის ისტორიისათვის // თბილისის ქალაქის პირველი კლინიკური საავადმყოფოს დაარსებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალები. – თბ., 1998. – გვ. 109-110.
329. ფალავა ყ., შამუგია ი., ზესაშვილი დ. პედიატრიული სამედიცინო ფსიქოლოგიური კაბინეტი ქ. თბილისის №1 კლინიკურ საავადმყოფოში // თბილისის ქალაქის პირველი კლინიკური საავადმყოფოს დაარსებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალები. – თბ., 1998. – გვ. 109.

1999

330. ხეცურიანი რ., ყიფიანი ვ., ქორჩილავა ჯ. თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტი. წარსული, აწმყო და მომავალი. – თბ., 1999. – გვ. 151.
331. მანჯავიძე ნ. ირაკლი ფალავა // სამედიცინო გაზეთი. – 1999. – მარტი. – გვ. 4.

2000

332. ირაკლი ფალავა (1918-1988) // საქართველოს სამედიცინო კალენდარი. 2000 წელი / ავტორი-შემდგენელი ჯ. ქორჩილავა. – თბ., 2000. – გვ. 217-218: ფოტო.

333. მხოლოდ საიუბილეო განწყობით / ინტერვიუ ყარამან ფალავასთან. ესაუბრა დ. გაბეშია // სამედიცინო გაზეთი. -2001. - ლექ., №10(63). - გვ. 2.
334. ფალავა ყ., დიდებულიძე დ. პედიატრიული დინასტიები საქართველოში // საქართველოს სამედიცინო მოამბე. -2001. -№3-4, დანართი 1. - გვ. 68-82.
335. Главное –здоровье наших детей. Круглую дату в истории педиатрии Грузии редакция “СГ” отмечает с заведующим кафедрой педиатрии и подростковой медицины Тбилисского медицинского государственного университета, доктором медицинских наук Караманом Пагава / Диана Шерешашвили // Свободная Грузия. -2001. - 29 дек. – С.22.

2002

336. პედიატრიული აზროვნების პირველი კერა საქართველოში / ინტერვიუ ყარამან ფალავასთან // მედიცინა, შრომა, დასაქმება, სოციალური დაცვა. - 2002. - 15 იანვ., №1 (126). - გვ. 9.
337. ფალავა ირაკლი ყარამანის ძე // თბილისი. ენციკლოპედია. -თბ., 2002. -გვ. 867: ფოტო.
338. ფალავა ყ., ქერქაძე ლ., დაფქვიაშვილი ნ., დიდებულიძე დ., ბერიძე ქ. საქართველოში პედიატრიული განათლების კერა (თსსუ პედიატრიისა და მოზარდთა მედიცინის კათედრის 80 წლისთავთან დაკავშირებით) // თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტი. სამეცნიერო შრომათა კრებული. -2002. - ტ. 38. - გვ. 417-722.
339. ხეცურიანი რ., ჭურაძე თ., ფალავა ყ. ქართული პედიატრიის სათავე. თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის პედიატრიისა და მოზარდთა მედიცინის კათედრა 80 წლისაა // საქ. რესპუბლიკა. -2002. -11 იანვ., №9(4068). -გვ. 9.
340. Пагава К.И. Знаменательное событие у педиатров Грузии – 80-летний юбилей первой кафедры детских болезней // Педиатрия. - 2002. - №3, май-июнь. – С.110-112.

დაბადების წლისთავები
BIRTH ANNIVERSARIES
ГОДОВЩИНЫ РОЖДЕНИЯ

დაბადების 60 წლისთავი
60-YEARS ANNIVERSARY
60-ЛЕТИЕ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ

341. თელია ლ. ჭარმაგი ჭაბუკი // სამშობლო. - 1978. - ოქტ. - გვ. 8: ფოტო.
342. მეცნიერთა იუბილეები // საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე. -1978. - ტ.92. - №1. - გვ. 246-248. - პარალ. ტექსტი რუს.
343. შოთაძე ც., ვირსალაძე კ., ხერხეულიძე ნ. ბავშვთა მოამბე // კომუნისტი. - 1978. - 30 აგვ. - გვ. 4: ფოტო.
344. ხერხეულიძე ნ. ბავშვთა მოამბე // მედიცინის მუშაკი. -1978. - 18 სექტ. - გვ. 3.

დაბადების 70 წლისთავი
70-YEARS ANNIVERSARY
70-ЛЕТИЕ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ

345. პედიატრიის აქტუალური საკითხები: სამეცნიერო შრომათა კრებული. თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტი. კრებული ეძღვნება საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის, მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწის პროფესორ ირაკლი ყარამანის ძე ფალავას დაბადებიდან 70 წლისთავს - თბ., 1989. - 188 გვ.: ფოტო.
346. ხერხეულიძე ნ., ქერქაძე ლ. ირაკლი ფალავა (შემოქმედებითი პორტრეტი) // პედიატრიის აქტუალური საკითხები: სამეცნიერო შრომათა კრებული. თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტი. - თბ., 1989. - გვ. 3-9.

დაბადების 75 წლისთავი
75-YEARS ANNIVERSARY
75-ЛЕТИЕ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ

347. ირაკლი ფალავა – 75 // მამული (სრულიად საქართველოს რუსთაველის საზოგადოება). – 1993. – მარტი, №11. – გვ.7: ფოტო.
348. მარტიაშვილი მ. ჭარმაგი ჭაბუკი // ახალი კარაბადინი. – 1993. – აპრილი, №4(50). – გვ.2: ფოტო შვილიშვილებთან.
349. საქართველოს პედიატრი. – 1993. – №1-2. – 64 გვ.: ჟურნალის ეს ნომერი ეძღვნება ბატონ ირაკლი ფალავას ხსოვნას: ფოტოები: მარტო, შვილიშვილებთან.
შინაარსი: ჭურაძე თ. ირაკლი ფალავა. – გვ.4; დეკანოსიძე თ. ღვაწლმოსილი მეცნიერი, მკურნალი, პედაგოგი. – გვ. 5-8; დიდებულიძე დ. პროფ. ი. ფალავას ხელმძღვანელობით დაცული დისერტაციები. – გვ. 9-10.
350. ხეცურიანი რ., ხერხეულიძე ნ., ქერქაძე ლ. სიცოცხლეშივე ამალღებული // საქ. რესპუბლიკა. – 1993. – 9 აპრ. – გვ.4: ფოტო.

დაბადების 80 წლისთავი
80-YEARS ANNIVERSARY
80-ЛЕТИЕ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ

351. ხეცურიანი რ., ჭურაძე თ. მისი ღვაწლი განუზომელია // საქ. რესპუბლიკა. – 1998. – 13 მაისი. – გვ.6: ფოტო.

მასალები ი. ფალავას ბარდაცვალებისა და
დაკრძალვის შესახებ

MATERIALS ABOUT DEATH AND FUNERAL
OF I. PAGA VA
МАТЕРИАЛЫ О СМЕРТИ И ПОХОРОНАХ
И.К. ПАГАВА

352. ი.ფალავა [ნეკროლოგი] // კომუნისტი. -1988. -26 იანვ. -გვ. 4: ფოტო; სამშობლო. -1988. - თებერვალი. - გვ.7; Заря Востока. - 1988.- 26 янв. -С.3: Фото.
ხელმოწერა: ჯ.ი. პატიაშვილი, ვ.ი. ალავეძე, პ.გ. გილაშვილი, გ.ნ. ენუქიძე, ო.ე. ჩერქეზია, ზ.ა. ჩხეიძე, ვ.მ. სირაძე, გ.გ. ჩოგოვაძე, ა.ნ. თავუჯელიძე, ი.ა. მენაღარიშვილი, ა.ო. ლლონტი, თ.ნ. ონიანი, ა.ვ. ასათიანი.
353. ირაკლი ყარამანის ძე ფალავა [ნეკროლოგი] // საბჭ. მედიცინა. -1988. -№1. - გვ. 77-78: ფოტო.
354. თბილისის შრომის წითელი დროშის ორდენოსანი სახელმწიფო სამედიცინო ინ-ტის ბავშვთა საავადმყოფოს №2 კათედრის და ბავშვთა №5 კლინიკური საავადმყოფოს თანამშრომლების განცხადება ი. ფალავას გარდაცვალების გამო // თბილისი. - 1988. - 27 იანვ.
355. თბილისის შრომის წითელი დროშის ორდენოსანი სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის ბავშვთა სნეულებათა პროპედევტიკის კათედრა და ქ. თბილისის ბავშვთა III კლინიკური საავადმყოფო [სამძიმარი ი. ფალავას გარდაცვალების გამო] // თბილისი. -1988. -25 იანვ. -გვ. 7.
356. თბილისის შრომის წითელი დროშის ორდენოსანი სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის სამკურნალო და სან-ჰიგიენური ფაკულტეტების ბავშვთა სნეულებათა კათედრა, ქ. თბილისის I კლინიკური საავადმყოფო, I, II და III ბავშვთა თერაპიული განყოფილებები [სამძიმარი ი. ფალავას გარდაცვალების გამო] // თბილისი. -1988. - 23 იანვ. - გვ. 7.
357. საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმი და ფიზიოლოგიისა და ექსპერიმენტული მედიცინის განყოფილება [სამძიმარი ი. ფალავას გარდაცვალების გამო] // თბილისი. -1988. - 28 იანვ. - გვ. 7.
358. საქართველოს სსრ ჯანდაცვის სამინისტრო და თბილისი შრომის წითელი დროშის ორდენოსანი სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტი [სამძიმარი ი. ფალავას გარდაცვალების გამო] // თბილისი. -1988. -28 იანვ. -გვ. 7.
359. საქართველოს სსრ ჯანდაცვის სამინისტრო, საქართველოს და თბილისის პედიატრთა სამეცნიერო საზოგადოებები, პედიატრ-

- რის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი [სამბიძარი ი. ფალავას გარდაცვალების გამო] // თბილისი. -1988. - 26 იანვ. - გვ. 7.
360. გამოთხოვება // მედიცინის მუშაკი. - 1988. - 16 თებ. - გვ.3: ფოტო. -ხელმოწერა: თბილისის შრომის წითელი ღროშის ორდენოსანი სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის რექტორატი, პარტიული კომიტეტი, პროფკომიტეტი.
361. გაზეთ „კომუნისტის“ რედაქციას [ი. ფალავას ოჯახის მადლობა სამბიძარისათვის] // კომუნისტი. -1988. -1 მარტი. -გვ. 4.
362. მიქელაძე მ. ის აღამიანის სიყვარულს გვასწავლიდა // მედიცინის მუშაკი. -1988. - 16 თებ. - გვ. 3.
363. უმიკაშვილი ნ. ნათელი ხსოვნა // მედიცინის მუშაკი. -1988. -16 თებ. - გვ.3.
364. ქერქაძე ლ. ბობი წაგვექცა // მედიცინის მუშაკი. - 1988. - 16 თებ. - გვ.3.
365. ხერხეულიძე ნ. ღიღი დანაკლისი // მედიცინის მუშაკი. -1988. -16 თებ. -გვ.3.
366. ჭელიძე ვ. ქართველი მწერლების მეგობარი // ლიტ. საქართველო. - 1988. - 5 თებ. - გვ. 16.
367. От Центрального Комитета Компартии Грузии, Президиума Верховного Совета и Совета Министров Грузинской ССР [Извещение о кончине члена-корреспондента Академии Наук Грузинской ССР, заслуженного деятеля науки республики, заведующего кафедрой детских болезней Тбилисского государственного медицинского института Ираклия Карамановича Пагава] // Заря Востока. -1988. -26 янв. -С.1.
368. Памяти И.К. Пагава [Некролог] // Педиатрия. -1988, - №7. - С.96-97: Фото.

Подпись: Президиум правления Всесоюзного научного общества педиатров, Грузинское и Тбилисское научные общества педиатров, Кафедра детских болезней лечебного и сан-гигиенического фак-тов Тбил. гос. медицинского ин-та.

ქირიითალი შრომების ანბანური საპიჯბელი
INDEX OF MAIN WORKS
АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ОСНОВНЫХ ТРУДОВ

ალერგიის ზოგიერთი საკითხი ბავშვებში.	53
ბავშვთა დაავადებები. ნაწ.1.	145
ბავშვთა დაავადებები. ნაწ.2.	215
გულ-სისხლძარღვთა სისტემის მდგომარეობის შესა- ნებ ექსუდაციური ღიათუხის დროს ბავშვებში.	170
თავ-ზურგტვინის სითხის ზოგიერთი მაჩვენებლის ცვლილებები ტუბერკულოზური მენინგიტის დროს.	25
კეთილი მკურნალი.	40
კოლაგენოზების საკითხისათვის ბავშვებში.	43
მრავალი შვილი ერის უკვდავება.	225
პედიატრიის ცნობარი.	44
რევმატიზმის საკითხისათვის ბავშვებში.	1
საქართველოს კურორტები.	2
საქართველოს სსრ სამედიცინო გეოგრაფიული ატლასის გეგმის პროექტი.	173
სისხლის წნევის ნორმისა და ე.წ. პრეჰიპერტონული მდგომარეობის საკითხისათვის ბავშვებში.	16
სუნთქვის სიხშირე, პნევმოგრაფია და სისხლში აირების რაოდენობა ბავშვთა პნევმონიების დროს ღია და დახურულ ჰაერზე.	7
ფილტვების ანთების ეტიოპათოგენეზი, კლინიკა და მკურნალობა ბავშვებში.	57
ცენტრალური ნერვული სისტემის ცვლილებები ბავშვთა დისტროფიული მდგომარეობის დროს.	19
Библиографический указатель научных трудов научно-исследовательского института педиатрии (1960-1974).	140
Диагностическое и прогностическое значение	17

биологических показателей цереброспинальной жидкости при туберкулезном менингите.	
Значение некоторых наследственных и психологических факторов в развитии аллергозов у детей и эффективность лазеротерапии.	236
Изучение белкового спектра молока и его значение при экссудативном диатезе у детей.	156
Изучение наследственных белков (гаптоглобин, трансферрин, церулоплазмин) при экссудативном диатезе у детей и их матерей.	158
К вопросу гормональной терапии коллагеновых болезней у детей.	10
К вопросу о состоянии гемодинамики сердца у здоровых детей грудного возраста.	190
К вопросу о состоянии сердечно-сосудистой системы у здоровых детей грудного возраста.	191
Клинико-психологические параллели при бронхиальной астме у детей.	228
Материалы по изучению гипертонических состояний в юношеском возрасте.	21
Молочный продукт "Надуги" и некоторые данные его технологии и состава.	88
Морфологические и гистологические изменения некоторых органов при экспериментальном рахите.	67
Некоторые вопросы внешнего дыхания и газового обмена детей раннего возраста.	46
Некоторые показатели тканевого дыхания при пневмонии у детей первого года жизни	90
Некоторые соображения о психо-соматической болезни.	130

О некоторых функциональных изменениях нервной системы у детей, перенесших туберкулезный менингит.	26
Распределение типов фиксированной установки по Д.Н. Узнадзе среди практически здоровых детей в возрастном аспекте.	192
Сегрегационный анализ аллергических заболеваний.	251
Содержание иммуноглобулинов различных классов у новорожденных и их матерей, страдающих аллергическими проявлениями.	229
Содержание Т-, В- и антигенсвязывающих лимфоцитов у новорожденных и их матерей, страдающих аллергическими проявлениями.	255
Способ получения детского кислотного продукта "Мацони".	218
Фазовая структура электрической систолы у здоровых детей в возрастном аспекте от 1 дня до 16 лет включительно.	132
Фиксированная установка при бронхиальной астме у детей.	143
Характеристика кислотно-экстрагируемого коллагена кожи у мертворожденных младенцев с учетом аллергической отягощенности у их матерей.	213
Частота психологической совместимости и несовместимости матери и ребенка у здоровых детей и у больных с инфекционно-аллергическими заболеваниями в возрастном аспекте.	196
Эпидемиология инфекционно-аллергических заболеваний среди детей Грузинской ССР.	167

სახელთა საბიძგელი
INDEX OF NAMES
УКАЗАТЕЛЬ ИМЕН

აბაშიძე გ.	328
აბაშიძე ვ.	316
ავალიანი ე.პ.	96
ალავეძე ვ.	352
ანთელავა გ.	235
ასათიანი ა.	352
ასათიანი დ. (მასზე)	160
ასლანიკაშვილი ა.	173
ასპისოვა ე.	13,16
ახვლედიანი ი.	183
ბაბუნაშვილი ნ.	170
ბალანჩივაძე ქ.	203
ბარათაშვილი ნ.	174
ბარამიძე ე.	291
ბაქრაძე ტ.	173
ბეგალიშვილი დ.	153
ბეჟანიშვილი ა.	253
ბერიძე ვ.	248
ბერიძე ქ.	338
ბოკერია მ. (მასზე)	136
ბჟალავა ი.	97
ბრეგვაძე ნ.	248
გაბაძე ვ.	303
გაბეშია დ.	333
გაბუნია ი.	327
გარსევანიშვილი თ.	61
გელბახიანი პ.	280
გელოვანი აკ.	321
გელოვანი მ.	224
გერი ე.	98
გველეხიანი ქ.	95
გვილავა გ.	119,148
გილაშვილი პ.	352
გიორგაძე ე.	183
გიორგაძე ი.	183
გიუნაშვილი თ.	95,119,148

გოგიტიძე ს. (მასზე)	176
გოგობერიძე თ.	61
გოგუა-რცხილაძე თ.	95,118,119,148
გოთუა თ.	13,16
გუგუშვილი პ.	183,232,268,313
დავითაშვილი ნ.	246
დათებაშვილი ლ.	183
დაფქვიანიშვილი ნ	149,154,338
დეკანოსიძე თ.	349
დიასამიძე ვ. (მასზე)	214
დიდებულიძე გ.	61
დიდებულიძე დ.	144,169,249,326,327,328,334,338,349
დუნდუა ლ.	328
ენუქიძე გ.	352
ვასილევა ი.	118
ვაშაყმაძე თ.	279
ვანნაძე ე.	271
ვირსალაძე კ.	343
ზესაშვილი დ.	198,203,329
თაბუკაშვილი რ.	248
თაყბელიძე ა.	352
თედიაშვილი ტ.	118
თელია ლ.	341
თოფურია ი.	173
თოფურიძე მ.	148
თონაძე ვ. (მასზე)	55
ირემაძე ლ.	48,254
კალანდაძე ა.	248
კარტოზია ც.	95,98,113,119,148
კახიანი ზ. (მასზე)	160
კახიანი ს. (მასზე)	160
კაჭკაჭიშვილი მ.	327
კეცხოველი ლ.	317
კვაჭაძე ი.	176,288
კვაჭაძე ი. (მასზე)	224
კვირიკაშვილი ლ.	247
კიკვაძე მ.	183
კობახიძე ა.ვ.	96

კოტარია ნ.	173
კუჭავა ვ.	301
ლეკვიშვილი ი.	295
ლეკიშვილი ვ.	324
ლოშიძე მ.	95,119,148
ლოპატინერი მ.	183
მაისურაძე მ.	289,300
მამუჩიშვილი ი.	326
მამფორია დ.	97
მანჯავიძე ი.	326
მანჯავიძე ნ.	149,151,154,175,325,331
მანჯგალაძე ე.	95,119,148
მარგიანი მ.	328
მარგიანი რ. (მასზე)	319
მარტიაშვილი მ.	348
მღივანი მ.	170
მელია ნ.	13,16
მენალარიშვილი ი.	352
მესტიაშვილი მ.	254
მინდაძე ა.	277
მიქელაძე მ.	362
მუქერია ნ.	61
მჭედლიშვილი ი.	144,249,203,326
მჭედლიშვილი მ.	183,200,204
მხეიძე გ.	135,274
ნათიშვილი ა.	270
ნარიშანოვა ჯ.	183
ნიჟარაძე გ.	53,57,136,292
ნიჟარაძე გ. (მასზე)	50
ნიჟარაძე ც.	203,249
ნოღია ლ.	183
ნუკრიძე ნ.	314
ონიანი თ.	352
პაპავა ვ.	148
პატიაშვილი ჯ.ი.	352
პირტახია ლ.	326
პირტახია ნ.	326
ჟღენტო ვლ.	280

რევაზიშვილი ნ.	304
რიჟვაძე ა.	203,249
რჩეულიშვილი ო. (მასზე)	235
სანეევი ვ.	248
სახვაძე ე.	216
სირაძე ვ.	352
სიჭინავა ა. (მასზე)	37
სულხანიშვილი ნ.	173
ტაბლიაშვილი ს.	98
ტატიშვილი დ.	309
ტატიშვილი თ.	27,56,64
ტატიშვილი ირ.	280,301
უგრელიძე მ.	27
უგრელიძე მ. (მასზე)	19,30-31,40,72,74,234,242,274
უშიკაშვილი ნ.	137,183,322,363
ფადეევა ლ.	118
ფალავა ყ. ი.	201,326,328,329,333,334,336,338,339
ფალავა ყ. (მასზე)	7
ფრუიძე ნ.	98
ქავთარაძე თ.	61,119,148
ქარცივაძე მ.	61
ქაჯაია ნ.	183
ქარქაძე ლ.	138,152,203,326-328,338,346,350,364
ქორჩილავა ჯ.	330,332
ქუთათელაძე ვ.	148
ლამბარაშვილი გ.	270
ლლონტი ა.	352
ლოლობერიძე თ.	122
ყიფიანი ვ.	330
ყურაშვილი პ. (მასზე)	49
ყუფარაძე ბ.	260
შამუგია ი.	175,199,329
შარაშენიძე ც.	151,249
შანშიაშვილი ც.	318
შარაშიძე ფ.	138,152
შენგელია ა.	281
შენგელია მ.	306,310

შოთაძე ფ.	100,137
შოთაძე ც.	343
ჩერქეზია ო.	352
ჩოგოვაძე ირ.	13,16,18,29 3,352
ჩხეიძე გ.	49
ჩხეიძე ზ.	352
ჩხეიძე თ.	248
ჩხეიძე მ.	56,64,146
ჩიხლაძე ნ.	183
ციციშვილი ი.	55
ციციშვილი ა.	320
წერეთელი თ. (მასზე)	224
წულუკიძე მ. ბ.	96
წულუკიძე მ. (მასზე)	184,185
ჭავჭავანიძე დ.	183
ჭავჭავაძე ი. (მასზე)	245
ჭელიძე ბ. (მასზე)	135
ჭელიძე ვ.	248,319,366
ჭუმბურიძე ზ.	278
ჭურაძე თ.	320,339,349,351
ჭყონია ქ. ვ.	96
ჭყონია ქ. (მასზე)	184,185
ხარაზიშვილი ნ.	241,299
ხარებაშვილი გ.	221
ხერხეულიძე ნ.	72,44,56,64,74,99,139,146,153, 176,343,344,346,350,365
ხეჩინაშვილი ს.	248
ხეცურიანი რ.	330,339,350,351
ხმალაძე ნ.	118
ხუბულური ლ.	77,79
ჯაიანი ჯ.	144
ჯანელიძე ე.	256
ჯაფარიძე –იოსიძე თ.	271
ჯონხარიძე ნ.	240
Kherkheulidze N.	82
Абзианидзе Н.В.	177

Авалиани Э.П.	187
Аладашвили Л.Т.	251
Анриадзе Н. (О нем)	195
Асписова Е.	3,12,20-21
Бабунашвили Н.А.	190-191
Бакурадзе Н.Н.	237
Баланчивадзе К.В.	52,92,126,133-134,178,186,192,196,206
Барнабишвили М.М.	187
Бахуташвили В.И.	180
Бжалава И.Г.	130
Биланишвили Т.З.	187
Брегвадзе Л.А.	155
Бурджанадзе Т.В.	213
Вартазарова Е.	3,12
Гарсеванишвили Т.И.	12,70,75,90,94
Гвелесиани К.Г.	105,111
Гвилава Г.Т.	105,111,131
Геловани М.А.	180
Гери Е.И.	84,88,104,117,218
Гзиришвили М.А.	229
Гиоргадзе И.А.	75,94
Гиунашвили Т.И.	105,111,128,131,167
Гогешашвили Н.В.	210,229,255
Гогоберидзе Т.Г.	70,140,159,163
Гоголашвили Л.	140
Гогуа-Рцхиладзе Т.В.	86,105,111,131,167
Гозалишвили Т.	186
Готуа Т.П.	20,21
Гуджабидзе Г.Г.	211
Гургенидзе Т.Г.	217
Дапквиашвили Н.В.	46,92,126,134,178,186,192,196,206,208,212
Датвадзе А.Т.	206
Двали Д.М.	127
Дзаганя Ц.Ш.	187

Дидебулидзе Б.Ш.	70
Дидебулидзе Д.Г.	92,126,162,178,186,192,196,206,208
Долженко Л.	12
Долидзе Д.М.	126
Енукидзе Д.А.	218
Жгенти Н.А.	52,92,126,133-134,178,186,192
Зесашвили Д.В.	192,196,227
Зоидзе Д.М.	92,133
Илуридзе-Стура М.А.	127,132,166
Кавиладзе Г.Я.	156,158
Кавтарадзе Т.А.	70,105,131
Какабадзе Л.В.	177
Какабадзе Н.П.	187,239
Какауридзе М.В.	251
Каландаришвили Н.И.	12
Карсанов Н.В.	213
Картозия Ц.И.	83,89,91,105,109,111,114,125, 129,131,156-158,167
Карцивадзе М.Д.	70
Кациелашвили М.Г.	84,88,104,117
Кацитадзе Е.Г.	155
Кварцхава Д.	187
Квезерели-Копадзе А.Н.	167,177
Квезерели-Копадзе Т.Г.	3,12
Квитаишвили Г.	76
Керкадзе Л.А.	178,186,192,196,206,236
Киквадзе М.В.	83
Кикодзе А.	110
Кириакова Н.К.	177
Кобахидзе М.Г.	155
Коридзе Л.К.	167
Курашвили Л.А.	67
Курашвили Т.П.	60,93,167

Кутелия К.	3
Кучава В.	302
Кучашвили К.И.	94
Лабадзе Р.Ф.	166-167
Ломидзе М.С.	105,111,131
Ломинадзе Л.В.	165-166
Ломиа Л.Ф.	86,128,182
Лорткипанидзе Э.Ф.	251
Лукьянова Р.	312
Мазманишвили Р.Г.	218
Мампорია Ж.Ф.	130,143,161,178,186,192
Манджавидзе Н.Ш.	92,103,108,126,178,186,192,196, 206,208,210,217,227,229,251,255
Манджгаладзе Е.Д.	89,105,109,111,114,131
Мартинюк С.	102
Мачабели Л.Л.	180
Мдивани М.Б.	190-191
Мелашвили Н.О.	213
Мелия Н.И.	20-21,34,211
Мепаришвили К.Г.	94
Мукерия Н.Д.	70,75,94
Мучаидзе Ю.А.	83,106
Мхеидзе Г.	141
Мchedlishvili И.В.	92,126,133,178,186,192,196, 206-207,252,299
Мchedlishvili М.А.	298
Намгаладзе Н.С.	67
Наморадзе Г.И.	67
Насаридзе Г.И.	167
Нижарадзе Ц.К.	52,92,126,133-134,155,178,186,192, 196,206,312
Никогосова М.	3,12
Пагава К.И.	180,211,222,228,236-238,323,335,340
Пиркулова Р.А.	186

Пиртахия Н.В.	103,108,186,192,196,206
Пруидзе Н.А.	84,88,104,117,218
Рижвадзе А.Т.	178,186,192,196,207,212
Рцхиладзе И.М. (О нем)	76
Саканделидзе В.М.	128
Свани Ш.	181
Симонишвили Л.Г.	218
Соболева В.А.	94
Таблашвили С.Г.	84,88,104,117,218
Тактакишвили М.	165
Татишвили И.	303
Татишвили Т.Я.	23,26,47,52,92,126,133-134
Тохадзе В.А. (О нем)	59
Тохадзе Т.Ц.	76
Тохадзе Ц.В.	83,106,177,179
Угрелидзе М.Х.	3,12,15,23,26
Угрелидзе М.Х. (О ней)	244
Узнадзе Д.Н. (О нем)	192,250
Умикашвили Н.Д.	106,163,167,182,211
Херхеулидзе Н.Г.	47,52,69,92,103,108,126, 133-134,155,178,186,192,196,206,244
Цинцадзе Г.И.	132
Цуладзе С.В.	161
Цулая М.	3,12
Цулукидзе М.В.	87,167,187
Челидзе Б. (О нем)	141
Чкония К.В.	187
Чоговадзе И.И.	20-21,33
Чхарტიшвили И.Н.	94
Чхеидзе М.С.	15,39,47,52,92,126,133-134,167,178, 186,192,196,206,227,252

Шамугия И.К.	178,186,192,196,206,252
Шапатова М.	3,12
Шарашенидзе Ц.П.	103,133,206
Шарашидзе Т.С.	94
Шерешашвили Д.	335
Ширяев Н.Т.	210,229
Ширяев Т.В.	15,211
Шотадзе Ф.В.	66,112
Эгнаташвили Т.Ш.	157
Эзугбая Т.В.	89,187

შინაარსი - Contents - Содержание

ირაკლი ფაღავა (სამეცნიერო-პედაგოგიური და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის მოკლე მიმოხილვა).....	5
Irakli Pagava (Short Review of Scientific-Pedagogical and Public Activities).....	13
Ираклий Пагава (Краткий очерк научно-педагогической и общественной деятельности).....	20
ირაკლი ფაღავას ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ძირითადი თარიღები.....	27
Major Dates of Irakli Pagava's Life and Activities.....	31
Основные даты жизни и деятельности И.К.Пагава.....	36
ირაკლი ფაღავას შრომები.....	40
Works of Irakli Pagava Труды И.К. Пагава	
ი. ფაღავას რედაქციით გამოცემული შრომები.....	70
Works Edited by I. Pagava Труды, вышедшие под редакцией И.К. Пагава	
ლიტერატურა ი. ფაღავას შესახებ.....	72
Literature about I. Pagava Литература об И.К. Пагава	
დაბადების წლისთავები.....	80
Birth Anniversaries Годовщины рождения	
დაბადების 60 წლისთავი.....	80
60-years Anniversary 60-летие со дня рождения	
დაბადების 70 წლისთავი.....	80
70-years Anniversary 70-летие со дня рождения	

დაბადების 75 წლისთავი.....	81
75-years Anniversary	
75-летие со дня рождения	
დაბადების 80 წლისთავი.....	81
80-years Anniversary	
80-летие со дня рождения	
მასალები ი. ფალავას გარდაცვალებისა და დაკრძალვის შესახებ.....	82
Materials about Death and Funeral of I. Pagava	
Материалы о смерти и похоронах И.К.Пагава	
ძირითადი შრომების ანბანური საძიებელი.....	84
Alphabetical Index of Main Works	
Алфавитный указатель основных трудов	
სახელთა საძიებელი.....	87
Index of Names	
Указатель имен	